

BRİÇ KART OYUNU BİR SPOR DALI MIDIR? AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

**“O kadar harika bir oyun ki, briç oynayan üç kişi ile bir hücrede
hapis yatabilirim.” Warren BUFFET**

Tolga CANDAN*

ÖZ

Dünya’da ve Türkiye’de çok sevilerek oynanan “briç” kart oyununun spor olma niteliği, ilginç bir biçimde önkarar davası yoluyla Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın (ABAD) önüne getirilmiştir. Söz konusu uyuşmazlık, Avrupa Birliği’nin Katma Değer Vergisi (KDV) Ortak Sistemine dair 2006/112/AT sayılı Konsey Yönergesinin 132. maddesi 1. fıkrası (m) bendinde yer alan vergi muafiyeti istisnasının yorumlanması hakkındadır. Dava konusu olayda, İngiliz Briç Birliği’nin (EBU) düzenlediği turnuvalara katılım ücretleri için talep ettiği vergi muafiyeti başvurusu, Birleşik Krallık Gelir ve Gümrük İdaresi (Gİ) tarafından reddedilmiştir. Bu karar aleyhine açılan idari ve sonrasındaki temyiz sürecindeki yetkili ulusal Yüksek Mahkeme, davacı bekletici sorun yaparak, ilgili yönerge hükmünün yorumlanması talebiyle davayı önkarar yoluyla ABAD’a göndermiştir. ABAD tarafından bakılan bu dava; satranç, briç veya go gibi fiziksel aktiviteden daha çok zihinsel faaliyet ağırlıklı oyunların, spor olarak değerlendirilip değerlendirmeyeceği tartışmalarının, AB hukuku alanına bir yansımaları olarak da görülebilir. ABAD, anılan davada, yeteri ölçüde fiziksel aktivite içermediği temel gerekçesine dayanarak, briç kart oyununun, ilgili yönerge hükmü kapsamında spor olarak yorumlanamayacağı şeklinde karar vermiştir. Bu çalışmada, öncelikle genel anlamıyla spor kavramı ele alındıktan sonra, AB’nin spor politikası ve spor alanındaki yetkisinin tarihsel gelişimi ışığında, ABAD’ın C-90/16 sayılı Briç Kart Oyunu Kararı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Spor Kavramı, Avrupa Birliğinde Spor, Katma Değer Vergisi Muafiyeti, Briç Kart Oyunu, Fiziksel Aktivite.

* Doç. Dr., Türk-Alman Üniv. Hukuk Fak. İSTANBUL e-posta: candan@tau.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-0666-3027

DOI : 10.34246/ahbvuhfd.870952

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 12/08/2020

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 18/12/2020

**IS BRIDGE THE CARD GAME A SPORTS BRANCH? AN EVALUATION
FROM THE VIEWPOINT OF EUROPEAN UNION LAW**

ABSTRACT

“Bridge”, the card game, which is played with pleasure in Turkey and around the world, has been brought before the European Court of Justice (ECJ), which is the highest judiciary organ of the EU, via an interesting preliminary ruling. The relevant dispute is about the interpretation of the tax exemption clause which is present in the article 132, paragraph 1, and point (m) of the Council Directive 2006/112/EC on the common system of value added tax of the EU. English Bridge Association, which wanted to benefit from this exemption for the participation fees of the bridge tournament, had applied to the Commissioners for Her Majesty’s Revenue and Customs (Tax Authority). After the rejection of the application, the Association filed a lawsuit. The court of first instance made this a prejudicial question and addressed two problems to the ECJ. The court decided that bridge the card game does not fit in the concept of “sport” in the sense of the applicable law, since it does not involve sufficient amount of physical activity. In this study, the evaluation of the bridge the card game, within the concept of sport, from the viewpoint of the EU Law will be examined based on the Decision No. C-90/16 of ECJ.

Keywords: Concept of Sport, Sport in European Union, Value Added Tax Exemption, Bridge the Card Game, Physical Activity.

Giriş

İlk defa 2019 yılının Aralık ayında Çin’in Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve daha sonra hızla yayılarak tüm Dünyayı etkisi altına alan Koronavirüs (COVID-19) salgını, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11.03.2020 tarihinde Küresel Pandemi olarak nitelendirilmiştir¹. Çok kısa sürede dünya çapında yayılan bu salgın, diğer tüm faaliyetler gibi spor dünyasını da olumsuz etkilemiş, alınan tedbirler nedeniyle birçok ulusal ve uluslararası spor organizasyonu ertelenmek durumunda kalmıştır². Ertelenen bu organizasyonlar arasında, spor denilince ilk aklımıza gelen ve bu yıl Japonya’nın Tokyo

¹ <<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>> Erişim Tarihi 23 Nisan 2020.

² Örneğin, UEFA tarafından EURO 2020 Avrupa Futbol Şampiyonası 1 sene ertelenmiştir. Profesyonel Tenisçiler Birliği (ATP), tüm tenis organizasyonlarının koronavirüs salgını nedeniyle 6 haftalığına dondurulduğunu açıklamıştır. Amerikan Basketbol Ligi (NBA), basketbolculardan birinde yeni tip koronavirüs tespit edilmesinin ardından tüm maçlarını süresiz olarak askıya alınmıştır.

şehrinde yapılması planlanan 2020 Olimpiyat Oyunları da bulunmaktadır³. Salgın nedeniyle Dünya çapında ortaya spor müsabakalarının ertelenmesi ve hatta iptal edilmesi gibi sıra dışı durumlar karşısında, sporun gündelik hayatımızda ne kadar önemli bir yer teşkil ettiği daha fazla anlaşmıştır.

Öte yandan, kendine özgü kuralları ve özerk spor federasyonları tarafından yönetilen kurumsal mekanizmaları olan spor faaliyetlerinin, toplumun büyük çoğunluğu tarafından yeteri ölçüde bilinmediği; ilgi çekici bir alan olan spor hukukunun ülkemizdeki hukuk eğitimi içinde sınırlı biçimde öğretildiği; uygulamada giderek artan biçimde ceza hukuku, rekabet hukuku, idare hukuku gibi farklı hukuk alanlarıyla kesişen spor uyuşmazlıklarının halen birçok hukukçu açısından yabancı bir alan olarak algılandığı, bu alandaki akademik çalışmaların beklenildiği ölçüde ilgi toplamadığı gözlemlenmektedir⁴. Yine, başta futbol, basketbol, tenis ve yüzme gibi daha geleneksel ve büyük kitlelere hitap eden dalların “spor” kavramı içinde yer aldığı tartışmasız herkesçe kabul edilirken; satranç, briç, go gibi zihin sporlarının durumu hala tartışmalıdır. Öte yandan, teknolojik gelişmeler ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, kişisel bilgisayarlar, tabletler ya da akıllı telefonları aracılığıyla ortaya çıkararak yaygınlaşan, yeni dönemin trendi olan E-Spor gibi faaliyetleri de kapsayacak genişlikte yeknesak bir spor tanımının yapılamaması, spor faaliyetlerinin hukuki olarak düzenlenmesini zorlaştırmaktadır. Bu durumun ulusal, uluslararası ve hatta AB düzeyinde mevcut spor düzenlemelerinin yorumlanması ve uygulanmasında yeni tartışmalara sebebiyet verdiği görülmektedir. Bu nedenle spor kavramının tanımı ve kapsamının belirlenmesine ilişkin tartışmalar, akademik olarak da önem taşımaktadır.

Bu tartışmalara katkı amacıyla, “spor” kavramının yorumlanmasına ilişkin Avrupa Birliği Adalet Divanı’na (ABAD) yapılan bir önkarar başvurusunun değerlendirilmesi hazırlanan bu çalışmanın ana konusunu

---

³ 2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları 2021 yaz dönemine ertelenmiştir. Bkz. <<https://www.olympic.org/news/joint-statement-from-the-international-olympic-committee-and-the-tokyo-2020-organising-committee>> Erişim Tarihi 30 Mart 2020.

⁴ Türkiye, bugüne kadar İstanbul şehri ile yaz olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmak için beş kere aday olup hiç kazanamamıştır. Türkiye’nin yaz olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapamamasının nedenleri arasında spordaki başarısızlık, sporun topluma yayılmaması, doping, siyasi ortam, yanlış şehir seçimi, tesis ve altyapı eksikliği, ülkedeki ekonomik durum ve ülkenin tanıtım eksikliği gibi nedenler sayılmaktadır. Bu konuyla ilgili daha geniş bilgi için bkz. Sait Tarakçıoğlu/Safter Elmas, “Türkiye’ nin Olimpiyat Adaylıkları Üzerine Nitel Bir Araştırma”, 2019, 4(3), Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, s. 304- 318.

oluşturmaktadır⁵. Bu önkarar başvurusu, Avrupa Birliği Konseyi'nin Ortak Katma Değer Vergisi Sistemine ilişkin 28 Kasım 2006 tarih ve 2006/112 sayılı AB Yönergesi'nin, 132. maddesi 1. fıkrası (m) bendinde düzenlenen KDV muafiyeti istisnası tanınan hükmünün yorumlanmasına ilişkin yapılmıştır⁶.

Bahsi geçen önkarar davasında ABAD, önemli ölçüde fiziksel aktivite içermeyen, ancak; mantık, hafıza ve muhakeme gibi beceri ve nitelikler gerektiren briç kart oyunu gibi zihinsel yönü ağır basan faaliyetlerin ilgili ikincil mevzuat kapsamında spor olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğini yorumlamıştır. AB düzeyinde belirlenmiş ortak bir spor tanımının bulunmaması, Yönergenin tüm üye devletlerde farklı biçimde uygulanması riskine yol açmaktadır. Bu nedenle, İngiliz Briç Birliği (EBU) tarafından turnuva katılım ücretlerine ilişkin yaptığı KDV muafiyet talebinin, Birleşik Krallık Gelir ve Gümrük İdaresi (Gİ) tarafından reddedilmesi üzerine açtığı davada ulusal mahkemenin önkarar başvurusunda bulunması, AB hukukunun birliği açısından da önem taşımaktadır. Spor alanının kendine özgü yapısı ve özellikleri nedeniyle söz konusu kararın incelemesine geçmeden önce, genel olarak spor kavramının tanımına ilişkin genel bilgiler verilecek, konuyla ilgisi olduğu ölçüde AB'nin spor politikası ve bu alandaki yetkisine değinilecektir.

I. Geniş Anlamıyla Spor Kavramı

A. Spor Kavramının Tanımı

Spor kavramı, spor bilimcilerce henüz yaygın olarak kabul gören bir şekilde tanımlanmamıştır⁷. Doktrinde, çok farklı dallara sahip olması nedeniyle sporun tüm bu dalları kapsayan genel geçer bir tanımının yapılmasının mümkün olmadığı görüşü ileri sürülmektedir⁸. *Fişek*, sporun

⁵ AB hukukunda yorum davası olarak da adlandırılan önkarar başvurusu usulü ve AB yargı düzeninin içindeki yeri hakkında daha geniş bilgi için bkz. Tolga Candan, "AB Yargı Düzeninde Önkarar Davası ve Önemi", in Bilgin Tiryakioğlu/ Gülin Güngör (Ed.), Prof. Dr. Tuğrul Arat'a Armağan, Yetkin Yayınevi, Şubat 2012, s. 271-288.

⁶ Kararın tam metni için bkz. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0090>> Erişim Tarihi 10 Temmuz 2020.

⁷ Felix Holzhäuser/Tim Bagger/Maximilian Schenk, "Ist E-Sport "echter" Sport?", 2016, 3, SpuRt- Zeitschrift für Sport und Recht, s. 94; kapsamlı bir spor tanımı önerisi için bkz. Claus Tiedemann, "Sport"- a suggested definition, <<http://www.sport-geschichte.de/tiedemann/documents/DefinitionSportEnglish.pdf>> Erişim Tarihi 20 Ağustos 2020.

⁸ Simon Gardiner/John O'Leary/Roger Welch/ Simon Boyes/Urvasi Naidoo, Sports Law, 3. Aufl., Routledge London, 2006, s. 14 vd.; Merle Carina Heicapell, Die strafrechtliche Verantwortlichkeit des erwachsenen Sportlers, 1. Aufl., Göttingen, 2016. s. 5; Bernard Pfister/ Udo Steiner, Sportrecht von A-Z, Dtv München, 1995. s. 185; Frank Holzke, Der Begriff

kökeni ve bundan kaynaklı sözlük anlamı dışında genel kabul gören bir tanımı olmadığını belirterek, yapılan tanımları beş ana kümede toplamıştır. Bu konuyla ilgili olarak Alman Spor Federasyonu'nun Bilimsel Danışma Kurulu'nun konuya hangi açıdan bakıldığına göre spor tanımının değişeceğine ilişkin görüşü dikkat çekmektedir⁹. Zira “spor” kavramının, spor bilimcilere, spor organizatörlerine, amatör veya profesyonel sporculara veya hukukçulara göre ifade ettiklerinin aynı olmadığı aşikârdır. Yine Federal Almanya'da yapılan kamuoyu araştırmasına katılanların, “spor denildiğinde ne anladıklarına” ilişkin verdikleri yanıtlara göre hazırlanan çalışmada toplamda 2600 farklı aktivite isminin sayıldığı görülmüştür¹⁰.

Bununla birlikte akademik olarak yapılan çalışmalarda kullanılan tanımlarda bazı ortak unsurlara da yer verildiği değerlendirilmektedir. Bu ortak unsurlar bir araya getirildiğinde, bir aktivitenin spor tanımı içinde değerlendirilmesi için; insanın, bireysel veya başka insanlarla karşılıklı olarak bedeni ve/veya zihni gücünü ve yeteneklerini kullanarak geliştirmesi gerektiği söylenebilecektir¹¹. Öte yandan sosyal bilimler açısından bakıldığında ise sporun amacından yola çıkılarak bazı tanımlar yapıldığı görülmektedir. Bu tanımlara örnek olarak; sporu insan doğasında bulunan saldırganlık içgüdüsünün, barışçıl ve sağlıklı bir şekilde dışarı yansıtılmasını sağlayan bir emniyet supabı olarak tanımlanması gösterilebilir¹².

1. Tarihsel Açıdan Spor Tanımı

İngilizce “*disport*” kelimesinden gelen spor kavramı, 11. Yüzyılda

---

des Sports im deutschen und europäischen Recht, 2001, s. 81, <<https://kups.ub.uni-koeln.de/989/1/11v4164.pdf>> Erişim Tarihi 12 Temmuz 2020; Kemal Filiz, “Sporun Tanımlanması ve Kapsamının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma”, 2002, 22 (2), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, s. 204; Wissenschaftlicher Parlamentsdienst, Gutachten über Voraussetzungen und Auswirkungen der Anerkennung von eSport als Sportart, Berlin 2016, s. 10, <[https://www.parlament-berlin.de/C1257B55002B290D/vwContentByKey/W2AUPK7B239WEBSDE/\\$File/2016-03-18_eSport_1.pdf](https://www.parlament-berlin.de/C1257B55002B290D/vwContentByKey/W2AUPK7B239WEBSDE/$File/2016-03-18_eSport_1.pdf)> Erişim Tarihi 15 Ağustos 2020 ; Peter W. Heermann/Stephan Götze, Zivilrechtliche Haftung im Sport, Berliner Wissenschafts-Verlag, 2002, s. 19; Kurthan Fişek, Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi: Dünya’da ve Türkiye’de, YGS Yay., 2003, s. 55-57.

⁹ Wissenschaftlicher Beirat des DSB, “zur Definition des Sports”, Sportwissenschaft, Schorndorf, 10, 1980, 4, s. 437 - 439.

¹⁰ Julius Stone, Lehrbuch der Rechtssoziologie 1, Rombach, 1976, s. 132.

¹¹ Nejdet Durak, “Gelenek ve Modernite Etkileşimi Bağlamında Spor Etiği”, 2011, 2(27), Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, s. 44.

¹² Konrad Lorenz, On Aggression, Routledge, 2002, s. 271-272.

Normanların İngiltere’yi fethetmesiyle birlikte Fransızca “*se deporter*” kelimesinden türetilmiştir¹³. Etimolojik olarak incelendiğinde “spor” sözcüğü, Latince *deportare* fiilinden türemiş olup, kelime olarak “alıp götürmek” anlamına gelmektedir. Ancak aktarılan anlamı, eğlenmek, oynamak veya oyalanmaktır¹⁴.

Spor kavramının, tarihsel açıdan toplumların içinde bulunduğu dönemsel koşullara göre değişen ve şekillenen bir kavram olduğu dikkat çekmektedir¹⁵. Ancak en eski ve temel anlamıyla spor, kişinin bedensel bir faaliyette bulunması anlamına gelmektedir¹⁶. Bununla birlikte kavram olarak “spor” sözcüğünün kullanılması aslında oldukça yenidir¹⁷. Zira kişinin, herhangi belli bir amaca hizmet etmeksizin bedensel faaliyette bulunması, farklı dönemlerde ve yerlerde farklı isimlerle ifade edilmiştir. İnsanların toplum içinde yaşamaya başlamaları, sosyal bir varlık olmasından kaynaklı olarak geliştirdikleri

¹³ Peter Röthig/ Robert Prohl, Sportwissenschaftliches Lexikon, Schorndorf 2003, s. 421, Carl Diem, Wesen und Lehre des Sports und der Leibeserziehung, 5. Aufl., Dublin – Zürich, 1969, s. 9.

¹⁴ Röthig/Prohl, s. 493-495; Martin Kaiser, Sportrecht – Berücksichtigung der Interessen des Sports in der Rechtsordnung, Bern 2011, s. 3; Fişek, s. 55; Harper Online Etymological Dictionary, <<http://www.etymonline.com/index.php?search=sport&searchmode=none>> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020.

¹⁵ Spor kavramının anlamı, ilk Olimpiyat Oyunlarının yapıldığı Antik Çağlardan beri önemli değişikliğe uğramıştır. 14. Yüzyılda İngilizce ’de spor eğlence anlamına gelmektedir. Ancak sonraki dönemlerde, vücudun belli kurallar çerçevesinde egzersiz yapmasıyla birlikte fiziksel aktivite ile ilişkilendirilmiştir. Ancak bu tanım günümüzde bile evrensel olarak kabul edilmiş yaygın bir tanım değildir. Bkz. Fişek, s. 35 vd.

¹⁶ Referans sözlüklerindeki tanımlarda belirgin biçimde fiziksel unsura ağırlık verilmektedir. Oxford Advanced Learner’s Sözlüğünde spor “Genellikle özel bir alanda, belirli bir kurallar çerçevesinde, fiziksel çaba veya beceri gerektiren keyif yapılan aktivite” olarak tanımlanmaktadır. <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sport_1?q=sport> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020; Cambridge Sözlüğüne göre ise, “zevk ve/veya meslek olarak belirli kurallara göre oynanan veya yapılan fiziksel çaba ve beceri gerektiren oyun, yarışma veya etkinlik” şeklinde tanımlanmıştır. <<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sport>> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020; Fransız Larousse sözlüğünde, “Bir kişinin fiziksel kondisyonunu geliştirmeye yönelik fiziksel aktivite” denilmektedir. <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/sport/74327?q=sport#73493> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020; Alman Duden sözlüğünde de “belirli kurallar çerçevesinde rekabetçi biçimde ek eğlence amacıyla fiziksel egzersiz uygulanarak yapılan eğlence amaçlı fiziksel aktivite” olarak tanımlanmıştır. <http://www.duden.de/rechtschreibung/Sport> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020.

¹⁷ Michael Krüger, “Sport – Begriff und Geschichte (Historische und internationale Sportbegriffe)”, in Arne Güllich/Michael Krüger (Ed.), Grundlagen von Sport und Sportwissenschaft: Handbuchs Sport und Sportwissenschaft, Springer Verlag, 2020, s. 2; Kaiser, s. 3.

karmaşık sosyal, ekonomik ve politik ilişkiler, zaman içerisinde bedensel aktivitelerin bazı kurallara bağlı ve belli bir disiplin içerisinde yapılmasına neden olmuştur. Bu bağlamda spor, sadece bireyin bedensel olarak hareket etmesinin ötesine geçmiş, rekabet unsurunu da içeren, başka insanlarla etkileşim içerisinde, bütünleştirici özelliğiyle sosyal bir ortamın oluşmasına imkan sağlayan, bir kültürel fenomen haline dönüşmüştür¹⁸.

2. Güncel Açıda Spor Tanımı

Modern anlamda spor, 20. yüzyılın başından bu yana yakın tarihli bir kültürel gelişmenin sonucu olarak, başarı ve rekabet içeren, ayrıca (Olimpik düzeyde) üst ve yüksek performans sergilenen fiziki aktiviteleri ifade etmektedir. *Krüger* bu dönüşümü, hem Batı Dünyasında yer alan ulus devletlerde ortaya çıkan sanayileşme süreci, hizmet sektörünün gelişmesi ve medya şirketleriyle bağlantılı olarak ilişkilendirilmiş, hem de yüksek performans gösteren en iyi sporcuların kariyerleriyle ilgili açıklamaya çalışmıştır¹⁹.

Modern spor kavramı; avcılık, ok atma, binicilik, hayvanların görünüşte eğlence amaçlı öldürülmesi gibi kimi aktiviteler yerine, farklı eyalet, bölge veya uluslardan sporcular ile bu amaçla kurulan takımlar arasında, oldukça zahmetli ve azımsanamayacak zor engellerin üstesinden gelmek üzerine kurulu rekabetçi yarışmalar düzenlenmesi biçiminde dönüşmeye başladığı görülmüştür²⁰.

B. Spor Tür ve Biçimleri

1. Dar Anlamıyla Spor/ Geniş Anlamıyla Spor

Sporun çok farklı biçimlerde tanımlanması, spor türlerinin sınıflandırılmasını da güçleştirmektedir. Bu nedenle spor bilimciler, bu sınıflandırmayı kolaylaştırmak amacıyla öncelikle sporun dar ve geniş anlamlarını göz önünde bulundurulmasının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu amaçla dar anlamda spor denildiğinde, fiziki ve zihinsel sporun fizik ve/veya zihinsel her türlü yapılış ve görünüş biçimini kapsayacak şekilde anlaşılması gerektiği belirtilmektedir²¹. Bu tanıma göre kişinin aktif olarak

---

¹⁸ Uğur Özer/Tekin Çolakoğlu, “Çağdaş Spor Bilincinin Oluşmasına İlişkin Spor Yöneticilerinin Görüşleri”, 2017, 1(2), Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, s. 2.

¹⁹ Krüger, s. 5.

²⁰ Çağdaş anlamda spora dair kriterler için bkz. Şeref Ertaş/Hasan Petek, Spor Hukuku, 2. Bası, 2011, s. 30.

²¹ Karin Gerum, Die gesellschaftliche Bedeutung des Sports von der Antike bis zur Gegenwart,

ciddi bir fiziksel veya zihinsel performans gösterdiği durumlarda, dar anlamıyla sporun varlığı kabul edilmektedir.

Bu karşın geniş anlamıyla spor kavramı içine, kişinin doğrudan ciddi bir fiziksel veya zihinsel performans gösterme zorunluluğu olmadan, sırf eğlenmek veya zaman geçirmek için yaptığı her türlü aktivite girmektedir²². Bu geniş tanımlama beraberinde “pasif spor” kavramının da geliştirilmesine yol açmıştır. “Pasif spor” ile ifade edilmek istenen, kişinin spor etkinliklerini tüketmesidir. Bu durumda amatör balık avı, spor bahisleri, şans oyunları da spor olarak değerlendirilebilecektir.

2. Beden Sporları/ Zihin Sporları

Öte yandan spor kavramı tanımlanırken en önemli belirleyici unsurun bedensel aktivite olduğu kabul edilmektedir. Bu açıdan ele alındığında bilardo, motor sporları ve binicilik gibi fiziksel güç ve/veya kuvvet kullanımının daha geri planda kaldığı bazı spor dallarının nasıl değerlendirileceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu soruna cevap olarak, “fiziksel güç veya kuvvet kullanımının daha az olması, yapılan spor aktivitesinin bedensel olmadığı” sonucunu doğurmayacağı görüşü ileri sürülmüştür²³. Nitekim bu tip spor faaliyetlerinde de, ulaşılacak hedefin gerçekleştirilmesi için kişinin fiziksel kuvvetini belli bir yönde ve özellikle vücut hareketlerini belli bir koordinasyon içerisinde icra etmesi gerektiği bilinmektedir²⁴.

Öte yandan fiziksel hareketin motor yarışları veya bilardoya göre çok daha ön planda olduğu dans, bale gibi sanat dallarının da spor türleri içinde kabul edilip edilemeyeceği sorusu ortaya çıkmaktadır. *Kaiser*, bu soruyla ilgili olarak “dans, bale gibi sanat türlerinin, bedensel hareket ve fiziksel aktiviteye dayanmakla birlikte, bu hareketlerin icrasında sanatsal ve estetik olma kaygısını ön plana çıkardığını” ifade etmektedir²⁵. Bu görüşe göre bakıldığında, sanat ve sporun birbirine paralel olduğu söylenebilir. Hatta artistik buz pateni yarışmaları örneğinde olduğu gibi, icra edilen hareketlerin hem fiziksel yönü hem de estetik değeri birlikte göz önünde bulundurulduğunda bu sporların

Sport und Recht – 2. Tagungsband, s. 17; Franz Zeilner, Grundlagen des Sportrechts, Organisation des Sports, Taschenbuch, Linz 2005, s. 92; Kaiser, s. 6.

²² Kaiser, s. 6.

²³ Holzke, s. 92.

²⁴ Gerd Ketteler, “Sport als Rechtsbegriff”, 1997, 3, SpuRt- Zeitschrift für Sport und Recht, s.74.

²⁵ Kaiser, s. 7.

sanatsal yönlü spor olarak nitelendirilmesi yanlış olmayacaktır.

Yine bu alanda diğer bir konuda; kişinin ağırlıklı olarak kendi zihinsel faaliyetine bağlı olan yaptığı zihin sporlarının ne değerlendirileceği meselesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sporlar kişinin, zihinsel kabiliyetini ciddi bir fiziksel harekete ihtiyaç olmaksızın düşünmeye ve stratejiye (zihinsel taktiklere) dönüştürdüğü sporlardır. Öte yandan şans oyunları gibi hedeflenen amaca ulaşmak için kişinin şahsi çabasından daha çok başarının rastlantılara ve şansa bağlı olduğu durumlarda zihinsel sporun varlığından bahsedilemez²⁶. Zihin sporları içinde yer alan satranç, bu konuda en çok tartışmanın yapıldığı tür olarak karşımıza çıkmaktadır²⁷. Bilindiği üzere satrançta, çok cüzi de olsa bir bedensel faaliyet mevcuttur. Zira satranç oyununda da taşların satranç tahtası üzerinde hareket ettirilmesi, hamle yaptıktan sonra saatin tuşuna basılması gibi çok az da olsa fiziksel güç kullanımı gerektiren hareketler yapılmaktadır. Ancak bu fiziksel hareketler o kadar az, sınırlı ve önemsizdir ki, tam olarak bedensel bir aktivitenin gerçekleştiği söylenemez²⁸. Her ne kadar doktrinde genel tartışmalar satranç üzerinden yapılsa da, zihinsel aktivitenin daha ön planda olduğu tavla ve kart oyunları gibi diğer oyunlar bakımından da benzer değerlendirmeler yapmak mümkündür. Bu nedenle doktrinde satrancın (ve türevi diğer oyunların) zihinsel bir spor olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusu hala tartışmalıdır²⁹.

Bu bağlamda son zamanlarda doktrinde sıkça tartışılan bir diğer husus ise kişisel bilgisayarların yaygınlaşmasıyla giderek popüler hale gelen e-spor oyunlarıdır. Spor kavramı gibi e-spor kavramının da henüz kanuni bir tanımı yoktur. Sporun en önemli unsurlarından birisi olan rekabet, teknolojinin gelişmesiyle birlikte bilgisayar ortamına taşınarak kişilerin, bilgisayara veya diğer kişilere karşı oynayabileceği oyunların ortaya çıkmasına imkân vermiştir. 1980'li yıllarda bilgisayar oyunları, daha çok atari salonları olarak adlandırılan mekânlarda oynanırken, teknolojideki yaşanan hızlı gelişme sonucunda

---

²⁶ Kaiser, s. 7.

²⁷ Satrancın "sınırdaki" bir spor türü olduğuna ilişkin bkz. Egon Steinkampf, Was ist eigentlich Sport? Ein Konzept zu seinem Verständnis, Wuppertal 1983, s. 21-23.

²⁸ Holzke, s. 94.

²⁹ Satrancı spor olarak kabul edenler; Diem, s. 10; Jörg Edling, Schach und Recht, Books on Demand Verlag, 2019, s. 27. Satrancın spor olmadığını görüşünü savunanlar, Richard Eichenberger, Zivilrechtliche Haftung des Veranstalters sportlicher Wettkämpfe, Diss. Zürich, 1973, s. 5; Friedrich Eppensteiner, Der Sport. Wesen und Ursprung, Wert und Gestalt, München–Basel, 1964, s. 25; Ronald Hitzler, "Ist Sport Kultur?", 1991, 20 (6), Zeitschrift für Soziologie, s. 482.

bilgisayar fiyatları ucuzlamış; bilgisayarların kişisel amaçla kullanılmasının yaygınlaşması ve oyun konsollarının geliştirilmesiyle birlikte bilgisayar oyunları daha çok evlere taşınmıştır³⁰. Teknolojideki hızlı gelişmeler; çok daha karmaşık cihazların daha ucuza mal edilmesine imkân tanıdığı gibi bu cihazlara yazılan oyunların da, çok daha gerçeğe yakın olmasına imkân tanımaktadır. Bu nedenle özellikle son 15 yıllık süreçte dünya çapında e-spora ilişkin ciddi bir pazar oluşmuştur³¹. Yüz milyonlara varan oyuncu sayısı ve ilgili ekonomik pazarın büyüklüğünün yanı sıra, dünyanın farklı yerlerinde sayıları gittikçe artan turnuvalar düzenlenmesi, profesyonel oyuncu takımları kurulması ve oyun “kampı” düzenlenmesi gibi gelişmeler, e-sporları da rekabet unsuru ve yarışma ruhu bakımından diğer spor türlerine yaklaştırmıştır. Öte yandan e-sporların, ciddi bir el-göz koordinasyonu gerektirdiği bu nedenle yakın bir zamanda bir spor dalı olarak kabul edileceğine ilişkin öğretide görüşler mevcuttur³².

3. Bireysel Sporlar/ Takım Sporları

Spor türlerinin belirlenmesine ilişkin bazı başka alt ayrımlar da bulunmaktadır. Bu ayrımlara sadece kısaca değinilecektir. Bu alt ayrımlardan birisi; bireysel sporlar ve takım sporları ayrımıdır. Bireysel sporlar, kişinin başkalarına ihtiyacı olmaksızın kendi hareketleriyle gerçekleştirebildikleri spor türlerini ifade ederken takım sporları kişinin başkalarıyla bir araya gelerek, belli bir düzen, strateji ve uyum içerisinde başka takımlara karşı rekabet ettiği spor dallarını ifade etmektedir. Bireysel sporlarda ise kurallar gereği, kişinin şahsi olarak gösterdiği performans ön plana çıkmaktadır.

4. Dövüş Sporları

İki kişinin birbirleriyle veya birden fazla kişiden oluşan iki takımın, karşılıklı olarak vücutlarını ve/veya başka ekipmanları kullanarak fiziksel temasta ve çatışmada bulunmalarının olağan olduğu sporlara dövüş sporları denilmektedir. Judo, tekvando, eskrim veya serbest dövüş gibi sporlar iki sporcu arasında icra edilirken, buz hokeyi veya Amerikan futbolu gibi sporcuların birbirleriyle sert bir şekilde fiziksel olarak temasta oldukları sporlar ise takım

³⁰ Rüstem Mustafaoğlu, “E-Spor, Spor ve Fiziksel Aktivite”, 2018, 2 (2), Ulusal Bilim Spor Dergisi, s. 87.

³¹ E-Spor pazarına ilişkin detaylı rakamlar için bkz. Dieter Frey/Jan Pommer, “Herausforderungen für die weitere Entwicklung des eSport- Überlegungen aus der Perspektive des Veranstalters”, MMR – Beilage 2018, s. 8 vd.

³² Holzhäuser/Bagger/Schenk, s. 96-97.

halinde icra edilen dövüş sporları kategorisinde değerlendirilmektedir³³. Bireysel sporlardan farklı olarak dövüş sporlarında, vücut bütünlüğü açısından tehlike arz eden bazı hareketlerin yapılmasına belli kurallara riayet şartıyla izin verilmektedir. Ayrıca dövüş sporlarının doğası gereği, kural olarak karşı taraf için tehlike yaratacak hareketler icra edildiğinden, diğer spor türlerine göre hangi hareketlere izin verildiği ve hangi hareketlerin kural dışı olduğu daha net bir biçimde bellidir³⁴.

5. Amatör Sporlar/ Profesyonel Sporlar

Sporun geçirdiği gelişim süreci nedeniyle giderek gelir getiren bir meslek veya bir sektör haline dönüşmesiyle birlikte amatör/profesyonel sporcu ayrımı giderek önem kazanmıştır. Sporun kazanç elde etmek, bir para ödülü veya belirli bir gelir sağlanmak amacıyla yapılmaması şeklinde tanımlanabilecek olan amatör sporlar yanında³⁵, icra edilen spora yapılan harcamadan daha fazla gelir elde edilmesi söz konusu olduğu veya hedeflendiği durumlarda, artık sporun profesyonel olarak yapıldığından bahsetmek gerekecektir³⁶. Bu bağlamda sporcunun, en azından icra ettiği spordan elde ettiği kazançla geçiminin bir kısmını dahi sağlaması, o sporun profesyonel olarak icra edildiğini söylemek için yeterlidir³⁷. Gelir elde etme unsurunun profesyonel/amatör ayrımında rol oynayan en önemli unsur olduğu konusunda Türk spor hukuk mevzuatı açısından, Türkiye Futbol Federasyonunun Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatname'sinin 3. maddesine bakmak yeterli olacaktır³⁸. Anılan düzenlemede profesyonel futbolcu, *“Bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında*

---

³³ Jochen Fritzweiler/Bernhard Pfister/Thomas Summerer/Jörg Alvermann, Praxishandbuch Sportrecht, 4.Aufl., C.H.BECK Verlag, 2020, 5. Teil Nr. 21.

³⁴ Fritzweiler/Pfister/Summerer/Alvermann, 5. Teil Nr. 20.

³⁵ Murat Başaran, Türk Spor Hukukunda Çözilemeyen Sorun /Amatör-Profesyonel Sportif Faaliyet Ayrımının Sınırlarının Temeline Vergisel Bakış, <<http://www.Vergisorunlari.Com.Tr/Yazi/Murat-Basaran/Turk-Spor-Hukukunda-Cozulemeyen-Sorun--Amator-Profesyonel-Sportif-Faaliyet-Ayriminin-Sinirlarinin-Temeline-Vergisel-Bakis/234>> Erişim Tarihi 01 Temmuz 2020.

³⁶ Kaiser, s. 10.

³⁷ Elde edilen gelir, aylık ödemeler (maaş) şeklinde olabileceği gibi kazanılan ödül paralarından da oluşabilir; ayrıca sponsorluk veya reklam sözleşmeleri kapsamında kişinin ücretsiz olarak elde ettiği eşya veya hizmetler de gelir olarak değerlendirilmelidir.

³⁸ Türkiye Futbol Federasyonunun Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatnamesi için bkz. <<https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf>> Erişim Tarihi 01 Temmuz 2020.

yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan sporcu” olarak tanımlanmıştır. Profesyonel sporcu olarak değerlendirme kriteri olarak spor faaliyetinden elde edilen gelirin, o spor faaliyeti için yapılan harcamalardan daha fazla olması şeklinde belirlenmiştir.

II. Avrupa Birliği Hukukunda Spor

A. Genel Olarak AB'nin Spor Politikası

Avrupa Birliği düzeyinde spora ilişkin düzenlemeler, uzun yıllar boyunca neredeyse tamamen spor federasyonları tarafından gerçekleştirilmiştir. Özellikle Kurucu Antlaşmalarda üye devletler tarafından AB'nin bağlayıcı karar alma yetkisine sahip organlarına spor alanında herhangi bir yetki verilmemiş olması, bu durumun temel nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınırlı yetki ilkesi çerçevesinde hareket eden bu organlar, ancak üye devletler tarafından yetkilendirildiği ölçüde farklı politika alanlarında harekete geçip düzenleme yapabilmektedir. Bu nedenle, spor alanında Avrupa Konseyi, zaman içinde giderek daha faal olurken, Avrupa Birliği organlarının bu alanda bağlayıcı düzenleme yapabilmesi için Lizbon Antlaşması'nı beklemesi gerekmiştir. 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması'yla ilk defa kurucu Antlaşmalarda açıkça spor alanına ilişkin yetki maddesine yer verilmiştir³⁹. Öte yandan sporun Avrupa Birliği kurumlarının gündemine girmesi farklı hukuki sorunlar nedeniyle daha önceki tarihlerde karşımıza çıktığını söylemek yanlış bir görüş olmayacaktır. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren üye devletlerin ve dolaylı olarak AB kurumlarının sporun birleştirici etkisini üye devlet halklarının yaklaşması için kullanma hedefleri, başta futbol olmak üzere sporda artan şiddet olaylarıyla ortak mücadele edilmesi, doping vakalarının tespiti ve ortak yaptırım uygulamalarının belirlenmesi gibi özel durumlar karşısından beraber hareket edilmesi ve İç Pazar'da rekabetin ve serbest dolaşım özgürlüklerinin güvence altına alınmasında ortaya çıkan hukuki sorunlar, AB kurumlarının spor alanında dolaylı biçimde etki

³⁹ 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile Avrupa Birliği'nin gerek kurumsal yapısında, gerekse de işleyişine dair alanlarda önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler içerisinde, Avrupa Birliğinde (AB) ilk defa kurucu antlaşmalarda spor alanında özel bir düzenlemeye yer verilmesi dikkat çekmektedir. Bu kapsamda, Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkındaki Antlaşma'nın (ABİHA) 165. maddesi uyarınca, AB'ye üye devletlere ait spor politikalarının desteklenmesi ve koordinasyonu yetkisi verilmiştir. Avrupa Birliği'nin Lizbon Antlaşması öncesinde spor alanına ilişkin düzenleme yapma yetkisi ve sınırlarına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Tolga Candan, “Avrupa Birliği'nin Spor Alanında Düzenleme Yapma Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları”, 2018, 9(2), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 239-242.

göstermesine imkânını ortaya çıkarmıştır. Özellikle profesyonel sporcuların ulusal spor federasyon kararları ile serbest dolaşım haklarına yönelik kısıtlamaların AB yargı organı ABAD önüne getirilmesi ile birlikte spor alanındaki hukuki tartışmaların arttığı özellikle görülmektedir⁴⁰. Özellikle çok sayıda sporcu tarafından, AB Hukuku tarafından güvence altına alınan serbest dolaşım hakkına ilişkin genel hükümlere dayanarak açılan davalarda, ABAD’ın özellikle ekonomik faaliyet olarak değerlendirilebilecek nitelik taşıyan spor aktivitelerine ilişkin olarak, Kurucu Antlaşmanın işçilerin serbest dolaşıma ilişkin hükümlerini yorumladığı kararlar, artan biçimde spor alanının AB gündemine taşınmasına yol açmıştır⁴¹. ABAD’ın 1995 yılında futbolda transfer kurallarına ilişkin olarak verdiği *Bosman Kararı*’nın bu açıdan özellikle zikredilmesi gereklidir. Bu kararla, AB içerisinde işçilerin serbest dolaşım hakkı kapsamında AB vatandaşı sporcular bakımından bonservis bedelinin kaldırılması, yabancı ve özel oyuncu kotalarının yeniden düzenlenmesi, spor faaliyetlerinin o zamanki ismiyle AT antlaşmasının 2. maddesi uyarınca ekonomik amaçlı yapılması halinde Topluluk hukukunun yetkisi içinde yer aldığını açıkça ifade edilmesi, AB kurumlarının, spor politikası bakımından faaliyetlerini arttırmışlardır⁴². AB hukukunun ekonomik temelli normlarının, spor faaliyetlerine de uygulanmasına ilişkin olarak verilen bu karar incelendiğinde, büyük ölçüde işçilerin serbest dolaşımı alanıyla başlayan gelişimin daha sonra daha sonraki dönemde ilginç biçimde malların serbest dolaşımı, hizmet sunma serbestisi, rekabet, devlet yardımları, vergilendirme ve hatta AB’nin dış ilişkileri alanlarını da kapsayacak şekilde genişlediği görülmektedir⁴³.

Bu gelişmeler sonrasında 1997 yılında Avrupa Komisyonu tarafından Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü bünyesinde “spor birimi” kurmuştur.

---

⁴⁰ Martin Grosse Hüttmann/Hans Georg Wehling, *Das Europalexikon*, 3. Auflage, Bonn 2020, s. 413.

⁴¹ ABAD’ın spor alanındaki örnek kararları için bkz. C-36/74, Walrave/Koch, Slg.1974, I-01405; C- 51/96 ve C- 191/97, Deliège, Slg. 2000, I-2549; C- 176/96, Lehtonen, Slg. 2000, I-2681; C- 325/08, Barnard, Slg. 2010, I-2177.

⁴² *Bosman Kararı* için bkz. EuGH, C- 415/93, *Bosman*, SpuRt 1996, s. 59. AB içinde uluslararası transfer sisteminin yeniden düzenlenmesine neden olan *Bosman Kararı* sonrası tartışmalar için bkz. Behiç Fidanoğlu “Sporting Exception In The European Union’s Sports Policy”, 2012, 2, *Ankara Bar Review*, s. 67-80; Simon Gardiner/Roger Welch, “Bosman- There and Back Again: The Legitimacy of Playing Quotas under European Union Sports Policy”, 2011, 17 (6), *European Law Journal*, s. 828- 849.

⁴³ Matthias Niedobitek, “AEUV Art. 165”, in Rudolf Streinz, *EUV/AEUV Kommentar*, 2. Aufl. 2012, Rn. 31.

Komisyon'un bu birimi tarafından daha sonraki dönemde yürütülen faaliyet ve çalışmaların hukuki dayanağını, o zaman yürürlükte bulunan Roma Antlaşması'nın eğitim ve kültür alanlarına ilişkin 149 ve 151. maddelerinde düzenlenen özel yetkiler oluşturmuştur⁴⁴.

Yine bu alanda hukuki açıdan bağlayıcı olmamakla birlikte AB kurumları tarafından hazırlanan çalışma ve raporların hazırlandığı görülmektedir. Üye devletlerin spordan sorumlu bakanlarının 1990'lardan itibaren gayri resmi olarak temaslarda bulunduğu ve görüşmeler yaptığı bilinmektedir. Yine AB kurumlarının spor alanında yapılan bazı önemli çalışmaları arasında Bakanlar Konseyi'nin "*Independent Sport Review*"⁴⁵, Avrupa Parlamentosu'nun *Belet-Raporu*⁴⁶, Avrupa Komisyonu'nun "*Spor Hakkında Beyaz Kitabı*" yer almaktadır. 11 Temmuz 2007 tarihinde Komisyon tarafından hazırlanan Spor Beyaz Kitabı Lizbon Antlaşmasında ifadesini bulan düzenlenmenin temel hazırlıklarını oluşturması anlamında özellikle çok dikkat çekici bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁷. Söz konusu belgede, Avrupa toplumunda sporun karşılaştığı ticari baskılar, genç oyuncu istismarları, doping, ırkçılık, şiddet, yolsuzluk ve para aklama gibi konulara dikkat çekilerek, Avrupa'da sporun rolü konusunda stratejik bir yaklaşım oluşturacak, AB düzeyinde oluşturulan politikalarda sporun görünürlüğünün artması ve sektörün ihtiyaçlarının karşılanması için kamu bilincinin artırılmasına yönelik temel hedefler belirlenmiştir⁴⁸.

⁴⁴ AT Antlaşmasının 149. maddesi AB'ye, üye devletlerin yetki ve sorumluluklarına riayet etmek koşuluyla gerektiğinde öğretim, mesleki eğitim ve gençlik alanlarında üye devletlerarasında işbirliğini destekleyecek faaliyetlerde bulunma imkânı tanımaktadır. Yine benzer şekilde 151. madde de ise, AB'nin kültür alanında üye devletlerarasındaki işbirliğini teşvik etmek ve gerektirdiğinde destekleyici ve tamamlayıcı faaliyetlerde bulunmak yetkisini düzenlemektedir.

⁴⁵ <http://eose.org/wp-content/uploads/2014/03/independant_european_sports_review1.pdf> Erişim Tarihi 05 Temmuz 2020.

⁴⁶ <<https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2007-0036+0+DOC+XML+V0//DE>> Erişim Tarihi 10 Temmuz 2020.

⁴⁷ Lizbon Antlaşması'yla Avrupa Birliği'ne verilen yetkiyle ilgili detaylı bilgi için bkz. Candan, "Avrupa Birliği'nin Spor...", s. 242 vd.

⁴⁸ Spor Beyaz Kitabı için bkz. Dok. KOM (2007) 391, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/?uri=celex:52007DC0391>> Erişim Tarihi 20 Mayıs 2020. Yine Komisyon'un Spor Hakkında Beyaz Kitabına ilişkin 11 Temmuz 2009 tarihli açıklamasında bu hususa dikkat çekilmektedir. S. 2 <<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=DE&f=ST%2011811%202007%20ADD%204>>, Erişim Tarihi 12 Şubat 2020.

B. Avrupa Birliği Hukukunun Spor Alanındaki Etkileri

Spor, hukuki düzenlemelerden muaf bir alan değildir. Bu kapsamda Avrupa Birliği rekabet hukuku ve temel haklar açısından spor alanından kaynaklı uyuşmazlıklar sık sık ABAD'ı meşgul etmektedir. Avrupa Birliği hukuku ve özellikle ABAD'ın spor alanındaki içtihadının esasen 27 ye devlet açısından bağlayıcı hukuki sonuç doğurması beklenirken, bu kararların tüm dünyada ilgili spor federasyonları üzerinde ciddi etkiler doğurduğu görülmektedir. ABAD'ın *Bosman-Kararı*⁴⁹, bu nedenle sadece ye devletlerin futbol federasyonları için değil, aynı zamanda UEFA ve FIFA için de geerlidir⁵⁰. Bu nedenle UEFA ve FIFA da saha içinde yer alacak yerli ve yabancı oyuncu sayılarını belirleyen 6+5-Kuralını rafa kaldırmıştır. Uluslararası Yüzme Federasyonu'nun doping kurallarının uygulanabilirliği de ABAD tarafından topluluk rekabet hukuku hükümlerine göre denetlenmiřtir⁵¹. ABAD'ın yanı sıra, Avrupa İnsan Hakları Szleşmesi⁵² kapsamında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, sözleşmenin yorumlanmasına ilişkin içtihatları, Avrupa Konseyi yesi 47 devlet açısından bağlayıcı olduğundan polis ve futbol seyircileri arasındaki çatışmanın etkin şekilde soruşturulmadığı bir olayda uygulama alanı bulmuřtur⁵³.

C. Avrupa Birliği'nin Spor Politikasının Gelişimi

Spor kavramı, 1957 tarihli Roma Anlaşmalarında veya bunları tamamlayan veya değiştiren diğer birincil hukuki metinlerde açıkça anılan bir kavram değildir. AB'nin, ye devletler tarafından kendisine açıkça yetki verilmediği alanlarda bağlayıcı hukuki düzenleme yapma yetkisine sahip olmadığı için, sporla ilgili düzenlemeler ulusal düzeyde ve ilgili spor federasyonları tarafından yapılmaktaydı⁵⁴.

AB tarafından Lizbon Antlaşması öncesinde sporla ilgili olarak hazırlanan ilk önemli belge olan 1985 tarihli *Adonnino* Raporunda sporun, birlik vatandaşlarını bir araya getirecek “ideal bir katalizator” olarak

---

⁴⁹ EuGH, C- 415/93, *Bosman*, SpuRt 1996, 59.

⁵⁰ Rudolph Streinz, “Bosman und kein Ende? – Die geplante „6+5“-Regel der FIFA im Lichte des Europarechts”, *Festschrift für Udo Steiner*, 2009, s. 857 vd.

⁵¹ EuGH, C- 519/04 P, *Meca Medina*, SpuRt 2006, 195.

⁵² RG, 19.03.1954, s. 8662.

⁵³ EGMR, Beschwerde Nr. 47274/15, *Henschel und Stark v. Deutschland*, SpuRt 2018, s. 25.

⁵⁴ *Fritzweiler/Pfister/Summerer/Alvermann*, 7. Teil Nr. 17.

tanımlanmıştır⁵⁵. Bu yaklaşıma paralel biçimde, sonraki dönemlerde sporun üye devlet vatandaşlarında Avrupalılık ve Avrupa Birliği'ne aidiyet hissini perçinlenmesi için sıklıkla halka ilişkiler kampanyalarında kullanıldığı görülmektedir⁵⁶.

1997 yılı Ekim ayında Amsterdam'da gerçekleştirilen Üye devlet Hükümet ve Devlet Başkanlarının katıldığı Hükümetlerarası Konferans'ta hazırlanan *Spor Bildirgesi*'nde; "Konferans, sporun sosyal önemini, özellikle sporun insanların kendi benliğini bulmalarında ve başka insanlarla tanışmalarında oynadığı rolü vurgulamaktadır. Bu nedenle konferans, Avrupa Birliği organlarını sporla ilgili önemli konularda spor dernekleriyle danışmaya çağırılmaktadır. Bu bağlamda, amatör sporların hususi özelliklerine özel önem verilmelidir." ifadeleri ile ilk defa spor alanının Kurucu Antlaşma metinlerinde dikkate alınması gerektiği önemle vurgulanmıştır⁵⁷. Sporun ekonomik boyutu dışındaki toplumsal ve sosyal boyutlarına da dikkat çekilen Bildirge ile belirlenen bu amaçların gerçekleştirilmesi amacıyla Komisyon bünyesinde bir spor birimi kurulmasına karar verilmiştir.

Sonraki dönemde Bildirge doğrultusunda ilk adım AB'nin yürütme organı olan Komisyon tarafından atılmıştır. AB Konseyi'nin talebi üzerine Komisyon tarafından *Avrupa Spor Modeli* hakkında hazırlanan Raporla, spor yapılarının ve AB düzeyinde sporun sosyal işlevinin korunmasına yönelik öneriler yer almıştır. Birlik politikasını uygularken, sporun toplumsal işlevine de özellikle dikkat çekilerek sporun özelliklerinin dikkate alınması gerektiğinin vurgulandığı Rapor 1999 yılında Helsinki Zirvesi'nde sunulmuştur⁵⁸. Raporun temel özelliklerinden birisi spor alanının bütünlüğü, özerkliği gibi temel ilkelerini dikkate alarak hazırlanmış olmasıdır. 2000 yılında yapılan Nice Zirvesi sonrası yapılan Kurucu Antlaşma değişikliği ile Nice Antlaşması'na eklenen Bildirge ile Kurucu Antlaşma metinlerinde bir kez daha spor kavramına yer verilmiş; spor alanının sosyal, eğitsel ve kültürel

⁵⁵ <https://www.kontaktstelle-efbb.de/fileadmin/user_upload/4_infos-service/publikationen/Adoninobericht.pdf> Erişim Tarihi 03 Temmuz 2020.

⁵⁶ Fritzweiler/Pfister/Summerer/Alvermann, 7. Teil Nr. 18.

⁵⁷ Amsterdam Antlaşması'na ekli Spor Hakkındaki Bildirge için bkz. <<https://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-de.pdf> > Erişim Tarihi 12 Mayıs 2020.

⁵⁸ Bericht der EU-Kommission an den Europäischen Rat im Hinblick auf die Erhaltung der derzeitigen Sportstrukturen und die Wahrung der sozialen Funktion des Sports im Gemeinschaftsrahmen vom 10. Dezember 1999; KOM (1999) 644, <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:1999:0644:FIN:DE:PDF> > Erişim Tarihi 03 Temmuz 2020.

fonksiyonlarına değinilerek spor alanının kendine özgü özelliklerinin tanındığı bir kere daha vurgulanmıştır⁵⁹. Her ne kadar Amsterdam Bildirgesinden daha kapsamlı olsa da, Nice Antlaşması'na bağlı bu Bildirge de, hukuken bir bağlayıcılık taşımamaktadır.

Nice Zirvesi Sonuç Bildirgesi, Birleşik Krallık'ın AB Dönem Başkanlığını üstlendiği 2006 yılında hazırlanan *Arnaut Raporu*'yla geliştirilerek, Nice Bildirgesi'yle ortaya konan politik ilkelerin ve ABAD'ın spor alanıyla ilgili içtihadı da dikkate alınmak suretiyle Birlik içerisindeki başta futbol olmak üzere spor alanlarına yönelik istikrarlı bir yasal çerçeve sağlanması amaçlanmıştır⁶⁰. İlgili çalışmada bu amaca yönelik olarak, sporun şahsına münhasır bazı özelliklerini gözetken, örneğin yayın haklarının merkezi olarak pazarlanmasına ilişkin grup muafiyetine yönelik tüzük çıkarılması gibi önerilerde de bulunulmuştur.

Spor alanına ilişkin Lizbon Antlaşması öncesi AB düzeyinde en önemli çalışma olan *Spor Hakkında Beyaz Kitap* 11 Temmuz 2007 tarihinde Komisyon tarafından yayınlamıştır⁶¹. Avrupa Birliği'nin spor politikası alanındaki bu ilk kapsamlı girişimi, spor federasyonları ve üye devletler arasında yapılan kapsamlı istişareler sonucu ortaya çıkan ve sporun ekonomik boyutunu da dikkate alan, spor organizasyonlarının ve liglerinin özerkliğini tanıyan bir metin olarak değerlendirilmektedir.⁶² AB düzeyinde oluşturulan politikalarda sporun görünürlüğünün artması ve sektörün ihtiyaçlarının karşılanması için kamu bilincinin artırılmasına yönelik temel hedeflerin de belirlendiği çalışmada, iyi yönetim konusunda spor kuruluşlarının ve belli oranda üye devletlerin sorumluluğunu bulunduğu belirtilerek bu amaçla; halk sağlığı, eğitim, sosyal entegrasyon, fahri faaliyetler, dış ilişkiler ve spor finansmanı gibi alanlarda ayrıntılı bir eylem planı önermiştir⁶³.

---

⁵⁹ <https://www.europarl.europa.eu/summits/nice2_de.htm#an4> Erişim Tarihi 03 Temmuz 2020.

⁶⁰ <www.independentfootballreview.com/doc/Full_Report_EN.pdf> Erişim Tarihi 05 Mayıs 2020.

⁶¹ <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=DE>> Erişim Tarihi 03 Temmuz 2020.

⁶² Beyaz Kitap terimi, AB terminolojisinde, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan ve belirli bir konudaki Birlik eylemine yönelik somut öneriler içeren belgeler anlamına gelmektedir. <https://www.cep.eu/Analysen_KOM/KOM_2007_391_Weissbuch_Sport/cepAnalyse_KOM_2007_391_Weissbuch_Sport.pdf> Erişim Tarihi 15 Mayıs 2020.

⁶³ Spor Beyaz Kitabına ilişkin açıklamalar için bkz. Merkel Katrin, "Weißbuch Sport und Lissabon Vertrag: Der Sport in der EU auf neuen Wegen", in Gerald Sander/Andreas Sasdi

Lizbon öncesi spor alanının AB birincil hukukuna dâhil edilmesine ilişkin tartışmalar, Avrupa Anayasası için Oluşturulan Konvansiyon çalışmaları sırasında da devam etmiş; bu kapsamında ortaya atılan öneriler çerçevesinde spor alanının Anayasal Antlaşma Taslağı'nın “*Eğitim, Mesleki Eğitim, Gençlik ve Spor*” başlığı altında 5. bölümünde yer almasına karar verilmiştir. Anayasal Antlaşma Taslağında önerilen III-282. maddesinde spora ilişkin yetkinin düzenlendiği görülmektedir⁶⁴. Her ne kadar Hollanda ve Fransa’da yapılan referandum sonuçları neticesinde yürürlüğe giremeden başarısızlığı uğrayan bu çabaların Lizbon Antlaşması'nın spora ilişkin düzenlemeyle büyük ölçüde örtüştüğü anlaşılmaktadır.⁶⁵

D. Lizbon Antlaşması Sonrası AB'nin Spor Alanındaki Yetkisi

AB, bilindiği üzere kurucu antlaşmalarla belirlenen amaçlara ulaşmak için, yalnızca üye devletlerin, kurucu antlaşmalarla kendisine verdiği yetkileri kullanabilir. Bu nedenle sınırlı yetkiye sahip Avrupa Birliği'nin, hangi alanlarda ve hangi ölçüde düzenleme yapabileceği, Kurucu Antlaşmalarda düzenlenen yetkilendirme ilkesine göre belirlenmektedir⁶⁶. Lizbon Antlaşması ile ilk defa, üye devletler ile Avrupa Birliği arasında yetkilerin ne şekilde paylaşılacağına ilişkin bir yetki kataloğu oluşturulmuştur. Bu çerçevede, Avrupa Birliği'nin yetkili olduğu alanlar; münhasır yetki, paylaşılan yetki, destekleyici, koordine edici ve tamamlayıcı yetki, ekonomi ve istihdam politikalarının koordinasyonu ve ortak dış politika ve güvenlik politikası olmak üzere 5 farklı kategoride sınıflandırılmıştır⁶⁷.

(Ed), Sport im Spannungsfeld von Recht, Wirtschaft und europäischen Grundfreiheiten, Logos-Verlag, 2009, s. 179-192. <https://www.cep.eu/Analysen_KOM/KOM_2007_391_Weissbuch_Sport/cepAnalyse_KOM_2007_391_Weissbuch_Sport.pdf> Erişim Tarihi 15 Mayıs 2020.

⁶⁴ Anayasal Antlaşma metni için Official Journal of the European Union, C 310, 16 December 2004, 16.12.2004 tarihli AB Resmi Gazetesi, C310/127, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=OJ%3AC%3A2004%3A310%3ATOC>> Erişim Tarihi 12 Mart 2020.

⁶⁵ Anayasal Antlaşma Taslağının md. III-282/1 (2)'de yer alan “Birlik, sporun toplumsal ve eğitici işlevini göz önünde bulundurarak, Avrupa’da sporla ilgili konulara katkıda bulunur” şeklindeki düzenleme, Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkında Antlaşma (ABİHA) md. 165/1 uyarınca, “Birlik, sporun kendine özgü niteliğini, gönüllülük esasına dayalı yapısını ve sosyal ve eğitsel işlevini göz önünde tutarak, sporda Avrupa boyutunun geliştirilmesine katkıda bulunur.” şeklinde düzenlenmiştir.

⁶⁶ AB Antlaşması madde 5: “1. Birliğin yetkilerinin sınırları, yetkilendirilme ilkesine tabidir. Birlik yetkilerinin kullanılması, katmanlı yetki ve orantılılık ilkelerine tabidir. 2. Yetkilendirilme ilkesi gereğince Birlik, Antlaşmalar 'da belirlenen hedeflere ulaşmak için, ancak üye devletler tarafından Antlaşmalar 'da kendisine verilen yetkilerin sınırları dahilinde hareket eder. Antlaşmalar 'da Birliğe verilmemiş yetkiler üye devletlere aittir...”.

⁶⁷ Lizbon Antlaşmasıyla getirilen Yetki Kataloğuna ve yetki kategorilerine ilişkin olarak bkz.

Spor alanı da yine ilk defa Lizbon Antlaşması ile Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkındaki Antlaşması'nın (ABİHA) 6. maddesinde düzenlenen destekleyici, koordine edici ve tamamlayıcı yetki kullanılabilir alanlar içinde sayılmıştır. Ayrıca, sporun Avrupa boyutunun desteklenmesi amacıyla, ilk defa kurucu antlaşmalarda özel düzenleme yapılmış, bu amaçla ABİHA'nın XII. Başlığını taşıyan Eğitim, Mesleki Eğitim, Gençlik ve Spor bölümünün 3. kısmında yer alan 165. maddesi ile spor alanına ilişkin bir düzenleme, Avrupa Birliği birincil hukuku içine yerleştirilmiştir. Bu sayede AB artık spor alanındaki faaliyetlere yönelik desteğini artık doğrudan yürütme imkânına kavuşmuştur⁶⁸. Ayrıca Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte kurumsal olarak bazı adımlar atılmış ve bu çerçevede; Avrupa Birliği Spor Bakanlarından oluşan Bakanlar Konseyi bünyesinde oluşturulan Bakanlar Konseyi Spor Çalışma Grubu 16.07.2010 tarihinde görevine başlamıştır. Bu görevlendirmenin akabinde yapılan hazırlık çalışmaları sonucunda AB düzeyinde spor politikasının geliştirilmesi ve teşviki için Konsey tarafından iki çalışma planı kabul edilmiştir⁶⁹.

III. ABAD'ın Briç Kart Oyununa İlişkin Güncel İçtihadı ve Değerlendirmesi

Zihin ya da zekâ sporlarının spor olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışmaları uzun zamandır yapılmaktadır. Özellikle satrancın, spor kabul edilip edilmeyeceği konusu bu tartışmaların başlangıcını oluşturmaktadır. Satrancın spor olduğunu savunan görüşler, büyük ölçüde onun beyin sporu olduğunu, beyin kaslarının da ancak beyin jimnastiğiyle sağlandığını ve beyin jimnastiğiyle düşünsel gücün fiziksel güce dönüştüğünü ileri sürmektedir⁷⁰. Ayrıca tüm spor faaliyetlerinde uygulamadan önce o spor dalı hakkında teknik,

---

Rudolf Steinz/Christoph Ohler/Christoph Hermann, Der Vertrag von Lissabon zur Reform der EU, C.H. Beck München, 2010, s.103- 110; Christian Calliess, Die Neue Europäische Union nach dem Vertrag von Lissabon, Mohr Siebeck Tübingen, 2010, s. 186-194; Servet Alyanak, Avrupa Birliği Hukukunda Yetki Sorunu, Yetkin Yay., Ankara 2015 s. 40 vd.

⁶⁸ Richard Parrish/Borja García/Samuli Miettinen/Robert Siekmann, "Der Vertrag von Lissabon und die Sportpolitik der Europäischen Union", Studie, Ausschuss für Kultur und Bildung des Europäischen Parlaments, 2010, s. 11.

⁶⁹ 2011-2014 yıllarını kapsayan ilk plan -Arbeitsplans der Europäischen Union für den Sport (2011-2014) Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nin 01.06.2011 tarihli ABl. C 162 sayısında yayınlanmıştır. 2014-2017 yıllarını kapsayan ikinci plan ise -EU-Arbeitsplan für den Sport (2014- 2017) Avrupa Birliği Resmi Gazetesinin 14.06.2014 tarihli ABl. C 183 sayısında yayınlanmıştır.

⁷⁰ Ertan Kılıçgil, <https://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/20705/Satranc_Uzerine_.html> Erişim Tarihi 07 Ağustos 2020.

teorik ve sistematik bilgilerin bilimsel ilkeler çerçevesinde verildiği; bu şekilde yapılan antrenmanlarla kasların ve aynı şekilde beynin de en verimli şekilde nasıl hareket ettirileceğinin öğretildiği, bu genel yaklaşımın tümüyle satranç içinde geçerli olduğu görüşü bir diğer temel argümanı oluşturmaktadır⁷¹.

Buna karşın, satrancın spor olmadığını ileri sürenlerin başlıca argümanı, satrancın atletik bir etkinlik olmadığı, fiziksel güç ve yetenek gerektiren hareketleri içermediği, hatta hiç hareket etmeden oynanabileceği şeklinde ileri sürülmektedir. Ancak, satranç turnuvalarının altı, yedi saatlik süren yoğun stres ve yorgunluk yaratan etkinlikler olduğu düşünülürse, sadece zihinsel bir faaliyet olmadığı, bedensel güç ve kondisyon da gerektirdiği sonucuna varmak çok yanlış olmayacaktır. Büyük satranç ustalarının satranç eğitiminin parçası olarak fiziksel egzersizlerin gerekli olduğunu söylemeleri de bu yaklaşımı desteklemektedir. Öte yandan Dünyanın en büyük spor organizasyonu olan Olimpiyat oyunları kapsamında satranç, briç gibi zihin sporlarına henüz yer verilmemektedir.⁷² Hatta Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından, fiziksel unsur içermeyen satranç oyununa olimpik spor statüsünün tanınmadığı bilinmektedir⁷³. Öte yandan satranç ile ilgili tartışmalar sürerken ilginç bir biçimde bir başka zihin sporu olan briç kart oyunu, çok farklı bir biçimde ABAD önüne taşınarak AB hukuku açısından değerlendirilmiştir⁷⁴.

A. Dava Konusu Olay

Dava konusu olay, İngiliz Briç Birliği'nin (EBU), düzenlediği turnuva katılım ücreti için ödenen katma değer vergisini, Avrupa Birliği'nin Katma Değer Vergisi (KDV) Ortak Sistemine dair 2006/112/AT sayılı Konsey Yönergesi'nin (İlgili Yönerge) 132. maddesi 1. fıkrası (m) bendinde yer alan vergi muafiyeti istisnası kapsamında iade edilmesi amacıyla yaptığı

⁷¹ <<https://edremitsatranc.wordpress.com/2012/05/04/satranc-neden-sporur-ali-eskici/>> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020.

⁷² <<https://de.chessbase.com/post/kein-schach-bei-den-olympischen-spielen>> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020.

⁷³ Olimpik spor alanları listesi için bkz. <<https://www.olympic.org/recognised-federations>> Erişim Tarihi 06 Temmuz 2020.

⁷⁴ Bu çalışmaya temel teşkil eden ABAD'ın "Briç Kart Oyununa" ilişkin verdiği kararın Almanca tam metni için bkz. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:62016CJ0090&from=DE>> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020. ABAD, her ne kadar bu kararında, turnuva briç oyununu, ilgili ikincil mevzuat anlamında vergi muafiyetinden yararlanacak spor dalları içerisinde yorumlamamışsa da, üye devletlerin, turnuva briç oyununu "kültürel hizmet" kavramı içerisinde değerlendirmek suretiyle, vergi muafiyeti istisnasından yararlanmak için başka bir çözüm yolunun önünü kapatmamıştır.

başvurunun İdare tarafından reddedilmesi ile ortaya çıkmıştır. İngiltere’de yaygın biçimde oynanan turnuva briç sporu, kar amacı gütmeyen İngiliz Briç Birliği (EBU) isimli ulusal kuruluş tarafından organize edilmektedir. Üyeleri, yerel briç dernekleri ve bireysel briç oyuncularından oluşan bu kuruluş, Birleşik Krallık’ta ulusal düzeyde çeşitli briç turnuvaları düzenlemektedir. Bu turnuvalarda, her çiftin (ortak), kendisini takip eden diğer masalardaki çiftlere karşı aynı kartlarla oynadığı özel bir briç türü oynamaktadır⁷⁵.

ABAD kararına konu uyuşmazlıkta, EBU, spor veya beden eğitimi ile yakından bağlantılı bazı hizmetlerin temini konusunda ilgili yönergede belirtilen vergi muafiyetinden kendisinin sunduğu turnuva düzenleme hizmetinin de yararlanması gerektiğini ileri sürmüştür. Ancak bu talep, ilgili Yönerge hükmü uyarınca, bu muafiyetten yararlanmak için sporla yakın bağlantılı hizmetlerin önemli ölçüde fiziksel bir unsur içermesi gerektiği gerekçesiyle Birleşik Krallık Gelir ve Gümrük İdaresi (Gİ) tarafından reddedilmiştir.

EBU tarafından bu olumsuz idari karar aleyhine açılan davada, İlk Derece Mahkemesi (Vergi Mahkemesi), davalı idareyi haklı bularak kanun yolu açık olmak üzere EBU’ nun başvurusunu reddedilmiştir. Bu karar aleyhine yapılan temyiz başvurusunda, EBU, 2006/112 sayılı Yönergenin 132/1-m maddesi anlamında vergi muafiyetinden yararlanma koşulu olarak belirlenen spor kavramı içinde değerlendirilmek için, yapılan faaliyetin mutlaka önemli ölçüde fiziksel aktivite içermesi zorunluluğunun bulunmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca İlgili Yönerge hükmünün amacının, toplumun fiziksel veya zihinsel sağlığını güçlendiren sportif faaliyetlerin yaygınlaştırılması ve desteklenmesi olduğunu belirterek, spor veya beden eğitimi ile yakından ilgili belirli hizmetlere bu istisnanın bu amaçla tanındığını belirtmiştir. Bu istisnanın tıpkı fiziksel aktiviteler gibi insan sağlığına yararlı entelektüel aktiviteleri de kapsadığı, bu nedenle başarı ölçütünün şanstın çok mantık, analitik zekâ ve zihni muhakemeye yeteneklerine dayalı turnuva briç oyunun da bu anlamda spor olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur.

Davaya bakan Temyiz Mahkemesi, dava konusu olan turnuva briç oyunun; mantık, farklı açılardan stratejik düşünme ya da hafıza gibi yüksek düzeyde zihinsel yetenek gerektirdiğini, düzenli oynanması halinde kişinin hem zihinsel hem de fiziksel sağlığını desteklediğini belirtmekle birlikte, Üye devletler arasında ortak bir katma değer vergi sistemi oluşturmak amacıyla

---

⁷⁵ <<http://www.ethbridge.com/kitap/articles/whybridge.asp>> Erişim Tarihi 09 Ağustos 2020.

çıkarılan bu ikincil mevzuat hükmünün yorumlanma yetkisinin münhasıran ABAD'a ait olduğu gerekçesiyle davayı bekletici sorun yaparak, briç gibi "zihin sporları" olarak tabir edilen sporların ilgili Yönergenin 132/1-m maddesinin uyarınca "spor" teriminin kapsamında yer alıp almadığı hususuyla ilgili ABAD'a ön karar başvurusunda bulunmuştur.

B. Ulusal Mahkeme'nin ABAD'a Yönelttiği Sorular

Avrupa Birliği'ni kuran antlaşmalarda belirlenen amaçlara ulaşmak amacıyla öngörülen politikaların yerine getirilmesi gerekliliği, AB hukuku norm ve düzenlemelerinin, tüm üye devletlerde yeknesak biçimde uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla, ulusal mahkemeler önünde görülmekte olan davalar sırasında, AB hukukunun yorumu ve/veya Birlik Organ tasarruflarının yorumu veya geçerliliği hakkında karar verilmesine ihtiyaç duyulması halinde, ulusal mahkemelerin, ABİHA md. 267 çerçevesinde düzenlenen önkarar davasıyla, ABAD'a başvurması AB hukukunun birliği açısından çok önemlidir⁷⁶.

Somut uyuşmazlıkta, davaya bakmakta olan Üst Mahkeme (Birleşik Krallık Temyiz Mahkemesi Vergi ve Mali Hukuk Dairesi) dava konusu uyuşmazlığın çözümü için meseleyi bekletici sorun yaparak, ABAD'a ilgi yönerge hükmünün yorumlanması amacıyla aşağıdaki soruları yöneltmiştir:

1- "*Turnuva briç oyununun, 2006/112 sayılı Yönergenin 132/1-m maddesi anlamında bir "spor" sayılması için hangi temel özellikleri taşıması gerekmektedir? Özellikle, bir faaliyetin spor sayılması için o etkinliğinin sonucunu belirleyen önemli (veya önemsiz) bir fiziksel unsur gerekli midir, yoksa sonucuyla ilgili önemli bir zihinsel unsura sahip olması o faaliyetin spor sayılması için yeterli midir?*

2- "*Turnuva briç oyunu, 2006/112 sayılı Yönergenin 132/1-m maddesi anlamında bir "spor" faaliyeti olarak değerlendirilebilir mi?*"⁷⁷.

C. Uyuşmazlık Konusu ile İlgili AB Hukuku Mevzuatı

Bu başlık altında, sadece turnuva briç oyunu davasında değinilen ilgili AB düzenlemelerine ve bu düzenlemelerin özelliklerine değinilecektir. Söz konusu uyuşmazlıkta ABAD tarafından yorumlanması talep edilen düzenleme, AB hukukunun ikincil kaynakları arasında çok önemli bir yer teşkil eden ve

⁷⁶ Candan, "AB Yargı ...", s. 273 vd.

⁷⁷ C-90/16, parag. 13.

AB hukukuna özgü bir tasarruf türü olan bir yönergenin ilgili hükmüdür⁷⁸. Üye devletlerin bir konudaki mevzuatlarının belirli amaç ve ilkeler doğrultusunda yaklaştırılması veya uyumlu hale getirilmesi gerektiği durumlarda çıkarılan yönergelerin, nitelikleri itibarıyla ulusal hukuk düzenlerinde doğrudan uygulanması söz konusu değildir⁷⁹. Düzenleme ile ilgili olarak öngörülen amaç, ilke ve süreler açısından üye devletler için bağlayıcı olan yönergeler, bu amaçların gerçekleştirilme araç ve yöntemlerinin seçimi konusunda yetkiyi üye devletlere bırakmıştır⁸⁰. Üye devletler, yönerge ile belirlenen süre içinde kendi hukuk düzenlerinin gerekleri açısından uygun gördükleri ulusal düzenleme aracını tespit ve tercih ederek, yönergenin amacı ve ilkeleri doğrultusundaki düzenlemeleri iç hukuklarında gerçekleştirirler.

Tüzükler gibi üye devletlerin hukuk düzenlerinde doğrudan uygulanabilirliği olmayan yönergelerin; yeterinde açık, kesin ve şarta bağlı olmayan hükümlerinin, yönergenin iç hukuka geçirilmesi için öngörülen sürenin dolmasının ardından doğrudan etki doğurabileceği ve bireyler için ulusal mahkemelerde ileri sürülebilecek haklar yaratabileceği, ABAD içtihadı ve doktrin tarafından kabul edilmiştir⁸¹.

1. Yorumu İstenen AB İkincil Mevzuat Hükmü

İlgili davada ABAD tarafından yorumlanması istenen ve sporla ilişkili bazı hizmetlere KDV muafiyeti öngörülen 2006/112 sayılı Ortak Katma Değer Vergisi Yönergesi, 411 ve 413. maddeleri uyarınca, 17 Mayıs 1977 tarih ve 77/388 sayılı “*Üye devletlerin işlem vergisine ilişkin hukuki düzenlemelerinin uyumlaştırılması*” konulu Topluluk 6. Yönergesini (Ortak Katma Değer Vergisi Sistemi: Yeknesak Vergi Mükellefiyetinin Hesaplama Esasları)

---

⁷⁸ 28.11 2006 tarih ve 2006/112/AT sayılı Ortak KDV Sistemine dair Yönerge, 77/388/AET sayılı Yönergenin yerine kabul edilmiştir. KDV'nin yapısı (ekonomik faaliyet, teslim yeri, vergi sorumlusu, vergi matrahı gibi) ile ilgili ortak düzenlemelerin yer aldığı Yönergenin 2. Bölüm IX. Kısmı, “Kamu Yararı nedeniyle Bazı Faaliyetlere Tanınan Vergi Muafiyeti” başlığını taşımaktadır.

⁷⁹ AB Yönergelerinin doğrudan uygulanabilirliği ve normlar hiyerarşisi içindeki yeri için bkz. İlke Göçmen/Sanem Baykal, “Avrupa Birliği Hukukunun Kaynakları Bakımından Normlar Hiyerarşisi”, Prof. Dr. Erdal Onar’a Armağan, 2013, s. 317 vd; Ahmet M. Güneş, “Avrupa Birliği Yönergelerinin Doğrudan Etkisi”, 2009, 58(2), Ankara Üniversitesi Dergisi, s. 282-318.

⁸⁰ ABİHA md. 288 “...*Direktifler, muhatap alınan her üye devleti, ulaştırılması gerekli sonuçları itibarıyla bağlar, şekil ve yöntem seçimini ise ulusal otoritelere bırakır...*”.

⁸¹ Güneş, s. 296 vd.

yürürlükten kaldırarak 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁸². Davada yorumlanması istenen 132. maddenin 1 fıkrası (m) bendi, yönergenin, vergi muafiyetlerinin düzenleyen IX No'lu başlığının “*Kamu Yararı Adına Yapılan Belirli Faaliyetlere Yönelik Vergi Muafiyetleri*” kısmı altında yer almaktadır. Bu madde uyarınca, üye devletlerin aşağıdaki durumlarda vergi muafiyetinde yararlanması öngörülmüştür:

“... ”

m) Spor veya beden eğitimi alanındaki kişilere, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından spor ve beden eğitimi konularıyla yakın ilişki içerisinde bulunan hizmetlerin sağlanması

n) Kamu hukuku kurumları veya adı geçen üye devletin bilinen kültürel kurumları tarafından belirli kültürel hizmetlerin ve bu hizmetlerle bağlı bulunan malların temininin gerçekleştirilmesi...”

2. Birleşik Krallık İlgili Ulusal Hukuk Mevzuatı

Uyuşmazlığın görüldüğü Birleşik Krallık ulusal mevzuatında da, yönergede yer alan istisnaya ilişkin maddenin içerik olarak benzeri bir düzenleme, 1994 tarihli İngiliz Katma Değer Vergisi Kanununda bulunmaktadır. Söz konusu Kanunun, istisnalara ilişkin 10. No'lu Listenin 9. Ekinde; “1- *Yarışmaya katılım ücreti olarak alınan paranın tamamının, yarışmanın sonunda verilecek ödüllere tahsis edildiği spor faaliyetleri veya fiziksel rekreasyon yarışması düzenlenmesi*; 2- *Spor veya fiziksel rekreasyon amacıyla oluşturulmuş kar amacı gütmeyen bir kuruluş tarafından böyle bir etkinlikte düzenlenen bir yarışmaya katılım hakkının verilmesi* 3- *uygun bir kuruluş tarafından spor veya beden eğitimi ile ilgilenen bir bireye bireyin bu alandaki katılımı ile sıkı bir bağlantı içinde olan ve bu katılım için gerekli olan hizmetlerin sağlanması*” şeklinde sporla bağlantılı hizmetlerin katma değer vergisinden muaf olduğunu düzenlemiştir⁸³.

D. Hukuk Sözcüsünün Görüşü

ABİHA md. 252(2) çerçevesinde, ABAD Statüsü uyarınca katılımının gerekli olduğu davalarda bağımsız biçimde hareket ederek gerekçeli görüş

⁸² <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0112&from=DE>> Erişim Tarihi 20 Haziran 2020.

⁸³ <<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/23/schedule/9>> Erişim Tarihi 07 Temmuz 2020.

hazırlamak ve bu görüşü aleni açık oturumda sunmakla görevli hukuk sözcüsü görev yapmaktadır. Kararla ilgili müzakerelere katılmayan hukuk sözcüsünün görüşü, bağlayıcı olmayıp karar ile ilgili müzakereleri yürütürken hâkimlere yardımcı olmaya yaramaktadır⁸⁴.

Briç kart oyunu davasında Hukuk Sözcüsü uyuşmazlığa ilişkin görüşünü 15.06.2017 tarihinde ABAD'a sunmuştur⁸⁵. Ulusal mahkemenin ilk sorusuna ilişkin olarak Hukuk Sözcüsü, öncelikle Avrupa Birliği düzeyinde ortak bir spor tanımına yer verilmediğini, İlgili Yönerge' de yer alan düzenlemede de, spor tanımının bulunmadığını, Yönergenin lafzından anlaşıldığı üzere, Kanun Koyucunun bu istisnayı kamu yararını göz önünde bulundurarak getirdiğini, bu nedenle de, üye devletlerin, kanuni tipe uygun belirli faaliyetlere muafiyeti uygulamak konusunda herhangi bir takdir yetkisinin bulunmadığını belirtmiştir⁸⁶. Ayrıca, düzenlemede "spor veya beden eğitimi" şeklinde yer alan ifadelerden, bu iki kavramın birbirleriyle yakın ilişkili kavramlar olmakla birlikte farklı kavramlar olduğunu, bu kavramların birlikte kullanılmasının bir faaliyetin spor sayılması için fiziksel unsurun zorunlu olduğu sonucunun çıkartılamayacağı görüşünü ileri sürmüştür⁸⁷. Hukuk Sözcüsü, AB yasa koyucusunun, kâr amacı gütmeyen kuruluşların spor veya beden eğitimine katılan kişileri desteklemek amacıyla sundukları belirli hizmetlere vergi muafiyeti tanınmasının aslında kamu yararını esas aldığını, bu muafiyet düzenlemesinin hukuki arka planında ise, ABİHA md. 165 1. fıkra (2). bendinde yer alan, "*Birlik, sporun kendine özgü niteliğini, gönüllülük esasına dayalı yapısını ve sosyal ve eğitsel işlevini göz önünde tutarak, sporda Avrupa boyutunun geliştirilmesine katkıda bulunur*" ifadesinin bulunduğunu belirtmiştir⁸⁸.

Ancak üye ülkelerdeki genel uygulamaya bakılınca temel olarak fiziksel unsurlar içermeyen aktivitelerin spor olarak değerlendirilmesine ilişkin farklı uygulamaların bulunduğu görülmektedir. Bu açıdan en dikkat çekici örnek

---

⁸⁴ Lizbon sonrası ABAD'ın yeni yapılanması ve Hukuk Sözcüsü hakkında daha geniş bilgi için bkz. Servet Alyanak, "Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Teşkilatlanması", 2014, 3, Ankara Barosu Dergisi, s. 254 vd.

⁸⁵ Hukuk Sözcüsü'nün (HS) görüşü için bkz. <<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62016CC0090&lang1=en&type=TEXT&ancre=>> Erişim Tarihi 07 Temmuz 2020.

⁸⁶ HS Görüşü, parag. 14 vd.

⁸⁷ HS Görüşü, parag. 26 vd.

⁸⁸ AB Antlaşmalarının Türkçe çevirisi için bkz. <<https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf>> Erişim Tarihi 12 Şubat 2020.

olarak gösterilen satranç oyunu birçok ülkede spor olarak değerlendirilirken, Birleşik Krallıktaki uygulama aksi yöndedir⁸⁹.

Öte yandan, briç oyunu AB düzeyinde Erasmus + Programı kapsamında spor olarak nitelendirilmektedir. Hukuk Sözcüsüne göre, ne Avrupa Konseyi, ne de AB'nin bağlayıcı karar alma yetkisine sahip siyasi organları, tüm hukuki işlemlerde kullanılacak tek bir spor tanımına yer vermeyerek, her hukuki işlemin amacına göre yorum yapılmasını esasen tercih etmektedir. Bu nedenle hukuk sözcüsü, ilk Olimpiyat Oyunlarının yapıldığı Antik Çağlardan günümüze kadar önemli değişikliğe uğrayan ve evrensel olarak kabul edilmiş yaygın bir tanımı bulunmayan spor kavramının, açıkça fiziksel unsur içermeyen zihin veya zekâ oyunlarını dışlayacak biçimde yorumlanmasının uygun olmadığı görüşünü belirtmiştir. Üstelik fiziksel unsurun zorunlu kabul edilmesi halinde atıcılık, okçuluk gibi çok eski dönemlerden beri yapılan sporlar da tartışmalı hale gelebilecektir. Hukuk sözcüsü ayrıca, Briç oyununun Birleşik Krallık, İrlanda ve İskoçya'da çok yaygın biçimde oynandığını, bu nedenle AB düzeyinde spor kavramı yorumlanırken yerel ve kültürel değer ve algılamaların da dikkate alınması gerektiğini vurgulayarak, turnuva briç oyununda galibiyet için şans faktörünün son derece az olmasının da dikkate alınarak, turnuva briç oyununun Yönerge anlamında spor kavramı içinde değerlendirilebileceği görüşünü taşıdığını belirtmiştir.

E. ABAD'ın Kararı

ABAD, Temyiz Mahkemesi'nin kendisine yönelttiği soruları tartışmadan önce, ilk olarak dava konusu taleplerin bağlam ve kapsamı belirlemiştir. Bu kapsamda ABAD'a yöneltilen sorular, "spor" teriminin genel anlamının belirlenmesine ilişkin olmayıp, üye devletler arasında ortak bir katma değer sistemi oluşturmak amacıyla çıkarılan 2006/112 sayılı Yönergenin, kamu yararına yönelik belirli hizmetler için vergi muafiyeti öngören istisna hükmündeki spor teriminin, briç kart oyunu gibi temel olarak fiziksel bir unsura dayanmayan zihin oyunlarını da kapsayacak biçimde yorumlanıp yorumlanamayacağını belirlenmesine ilişkindir.

⁸⁹ HK, satranç oyununun Danimarka, Belçika, İtalya, Fransa ve Avusturya'da spor olarak değerlendirilmesine karşın, Almanya'da spor olarak nitelendirilmediği; ancak, Alman Vergi Kanunu'nun 52/2. maddesinde kültürel faaliyetlere tanınan vergi muafiyetinden yararlandığını belirtmektedir. Briç kart oyununa ilişkin benzer bir karar Köln Vergi Mahkemesi tarafından verilmiştir. Mahkeme, 17 Ekim 2013 tarih ve 13 K K3949/09 sayılı kararında, briç kart oyununu, "kültürel faaliyetlere" ilişkin olarak tanınan vergi muafiyeti istisnası kapsamında değerlendirilmiştir.

ABAD, söz konusu Yönergenin temel amacının, üye devletler arasında ortak bir KDV sistemi oluşturmak ve Yönergenin 132. maddesinde öngörülen muafiyetlerin üye devletler tarafından farklı biçimlerde uygulanmasını engellemek olduğunu belirterek; Yönerge’ de yer alan spor kavramının üye devletlerden bağımsız, yani özerk yapıda bir AB kavramı olduğunu olduğu yönündeki yerleşik içtihatlarına atıf yaparak dile getirmiştir⁹⁰.

2006/112 sayılı Yönergede “spor” terimi tanımına yer verilmediği için, bu terimin anlamı ve kapsamı, Mahkeme’nin yerleşik içtihadı uyarınca gündelik dilde yer alan anlamına göre belirlenmelidir. Bu terim gündelik dildeki anlamına göre belirlenirken hangi bağlamda kullanıldığı, hangi amaçla, hangi düzenlemelerde yer aldığı dikkate alınacaktır. ABAD, günlük dilde “spor” terimini tanımlarken, görüş bildiren Hukuk Sözcüsü’ nün yazılı beyanının 23. paragrafına atıfta bulunarak, “spor” kavramının genellikle bir fiziksel aktivite veya başka bir deyişle, önemsiz olmayan bir fizikî aktivite içerdiğine dikkat çekmiştir.

Divan daha sonra 2006/112 sayılı Yönergenin sistematığıyla ilgili olarak, Mahkemenin yerleşik içtihadı uyarınca, Yönergenin 132. maddesinde bulunan vergi muafiyetlerini tanımlayan bu terimlerin, vergi mükelleflerinin ücret karşılığı gerçekleştirdiği her hizmetin KDV’ye tâbi olduğu ilkesinin istisnasını teşkil ettiğini, ancak; vergi muafiyetlerini tanımlamak için kullanılan terimlerin, muafiyetlerin etkisini ortadan kaldıracak biçimde yorumlanması gerektiği anlamına gelmediğini belirtmiştir⁹¹.

Divan ayrıca, ilgili bölümün taşıdığı başlığın da ifade ettiği üzere, Yönergede öngörülen vergi muafiyetinin, sadece kamu yararı taşıyan belirli faaliyetleri teşvik amacı taşıdığını, dolayısıyla bu istisna hükmünün dar yorumlanması gerektiğini belirterek⁹², bu nedenle ilgili spor teriminin, farklı bakış açılarına dayanarak bu terimle ilişkilendirilebilecek her türlü faaliyeti kapsamadığını, sadece spor kelimesinin olağan anlamına uygun, belirli ölçüde fiziksel bileşenle ön plana çıkan faaliyetlerle sınırlı bir yorumu desteklediğini vurgulamıştır⁹³.

---

⁹⁰ İlgili Kararlar için bkz. 16 Ekim 2008 tarihli C-253/07, Canterbury Hockey Club und Canterbury Ladies Hockey Club Kararı, EU:C:2008:571, Rn. 16, 26 Şubat 2015 tarihli C-144/13, C- 154/13 ve C-160/13, VDP Dental Laboratory u. a. , EU:C:2015:116, Rn. 44.

⁹¹ C-90/16, parag. 20.

⁹² AB ikincil kaynaklarının yorumlanmasına ilişkin ABAD Kararları için bkz. Karl Riesenhuber/Nurten İnce, “Avrupa Birliği Özel Hukukunda Yorum Problemi ve Avrupa Adalet Divanı’nın Kararları”, 2014, 12, Legal Hukuk Dergisi, s. 88 vd.

⁹³ C-90/16, parag. 22.

Öte yandan, EBU tarafından ileri sürülen, “*turnuva briç oyununun, mantık, hafıza kapasitesi, stratejik veya sıra dışı aykırı düşünme kabiliyeti gerektiren bir faaliyet olduğu, düzenli oynanması halinde oynayanların zihinsel ve fiziksel sağlığını desteklediği*” yönündeki görüşünü kabul eden Divan, ancak; sadece dinlenme ya da rahatlama amacıyla da yapılabilen bu gibi faaliyetlerin, sırf fiziksel ve/veya zihinsel sağlığı desteklemesinin ilgili hüküm kapsamında değerlendirilmesine yeterli gelmediğini belirtmiştir. Zira ABAD’a göre, bir faaliyetin fiziksel ve/veya zihinsel sağlığı teşvik ettiği yönündeki veriler, tek başına, söz konusu faaliyetin, anılan hüküm anlamında “spor” kavramı kapsamına girdiği sonucuna varmak için yeterli bir dayanak teşkil etmemektedir. Fiziksel ve zihinsel sağlığı teşvik eden bir faaliyetin, müsabakalarda icra edilmesi durumu da bu değerlendirmeyi değiştirmemektedir.

Mahkeme, 2006/112 sayılı Yönergenin 132. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinin uygulanabilirliğinin, spor faaliyetinin belirli bir seviyede, örneğin profesyonel düzeyde veya belirli bir şekilde, yani düzenli ya da örgütlü veya spor müsabakalarına katılım şeklinde icra edilmesi gibi şartlara tâbi olmadığı belirterek, önemli bir fiziksel bileşen içermeyen bir faaliyetin, sporun sadece rekabetçi karakterini yansıtan yarışmalar aracılığıyla da icra edilmesinden ötürü “spor” olarak nitelendirilemeyeceğini belirtmiştir.

Son olarak ABAD kararında, Yönergenin 132. maddesinin birinci fıkrası (m) bendinin; kamu yararına hizmet eden belirli faaliyetlerin teşvik edilmesini amaçladığını, yani anılan hükmün, maddî bir amaç gütmeyen spor veya bedensel faaliyetleri nüfusun geniş kesiminde teşvik etmeyi hedefleyen kurumların, bu yöndeki hizmetlerinin desteklenmesi için düzenlendiğini, ilgili maddede açıkça sayılan ve kamu yararına hizmet ettiği kabul edilen bu faaliyetler için istisnai olarak vergi muafiyeti öngörüldüğünü, önemsiz derece fiziksel bileşen içeren faaliyetlerinde bu kapsamda yorumlanmasının istisnaların dar yorumlanması ilkesine aykırılık teşkil edeceğini; bu tür bir yorumun, KDV’den muaf tutma kuralının dar yorumlanmasına da, söz konusu vergi muafiyetinin dar sınırlar içinde tutulması amacına da aykırı olacağını vurgulayarak, sonuç olarak; dava konusunu oluşturan briç kart oyununun, 2006/112 sayılı Yönerge kapsamında düzenlenen “spor” faaliyetleri içerisinde yorumlanamayacağına hükmetmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

Spor kavramı; pek çok farklı türü olması, içinde bulunulan toplum, dönem ve kültüre göre değişiklik göstermesi ve sürekli değişen ve gelişen bir kavram olması nedeniyle ne yazık ki kolaylıkla, tüm alt türlerini kapsayan, genel geçer şekilde tanımlanabilecek bir kavram değildir. Bedensel hareketten çok, zihinsel faaliyete dayalı aktivitelerin “spor” çatısı altında yer alıp almayacağı uzun zamandır doktrinde tartışmalı olmuştur. Özellikle bu tartışmalar, tüm Dünyada yaygın biçimde oynanan ve çok sevilen satranç oyunu üzerinden yürütülmektedir. Hangi oyunların spor olarak değerlendirileceğine ilişkin önerilen görüşlerden birisi de, o oyunun Olimpiyat sporu olarak kabul edilip edilmediğinin belirlenmesidir. Bilindiği üzere, bir sporun olimpiik nitelik kazanması için ulusal ve/veya uluslararası düzeyde federasyonlar aracılığıyla örgütlenmesi, çeşitli turnuvaların düzenlenmesi, yaygın biçimde her yaştan çok kişi tarafından yapılması yeterli değildir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından onaylanmayan aktiviteler olimpiik spor kategorisinde sayılmamaktadır.

Öte yandan, 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile Avrupa Birliğinde ilk defa kurucu antlaşmalarda spor alanında özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu kapsamda, artık Avrupa Birliği, ABİHA'nın 165. maddesi uyarınca üye devletlere ait spor politikalarının desteklenmesi ve koordinasyonu konusunda yetkilendirilmiştir. 165. Maddenin lafzı incelendiğinde açık biçimde “spor” kavramının tanımına yer verilmediği görülmektedir. Yine spor kavramının üye devletlerde farklı biçimlerde anlaşılması, Avrupa Birliği düzeyinde ortak bir spor tanımı yapılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle genellikle AB kurumlarının çeşitli rapor ve resmi açıklamalarında sporu daha çok işlevi, hedefleri ve sorunlu alanları açısından ele aldıklarını dikkat çekmektedir⁹⁴.

Avrupa Birliği'nin yürütme organı olan AB Komisyonu'nun Spor Beyaz Kitabında esas olarak Avrupa Konseyi'nin 1992 yılında kabul ettiği Avrupa Spor Şartı'nda yer alan spor tanımını kullandığı görülmektedir. Komisyon'un tercihi olan bu tanıma göre; spor, fiziksel olarak formda olmayı ve ruhsal sağlığı ifade etmek veya iyileştirmek, sosyal ilişkiler oluşturmak veya her düzeydeki rekabette sonuç elde etmek amaçlarıyla, bireysel veya organize

---

⁹⁴ Bu yaklaşıma örnek olarak AB Komisyonu'nun 10.12.1999 tarihli Sporun Sosyal İşlevine Dair Helsinki Raporu ve AB Konseyi'nin 09.12.2000 tarihli Nice Zirve açıklamasını gösterebiliriz.

katılım yoluyla gerçekleşen her türlü fiziksel faaliyet olarak açıklanmaktadır⁹⁵.

Bu tanım açısından dikkat çeken husus, spor faaliyetlerinin yoğun fiziksel aktivite olarak nitelendirilmesidir. Ancak bu tanım günümüzde satranç, bridge ve go gibi ağırlıklı olarak zihinsel faaliyetleri içeren oyunlarının da spor olarak tanınması gerektiği yönündeki tartışmaları arttırdığı görülmektedir. Hatta bu tartışmalar farklı bir konu kapsamında ilginç biçimde ABAD'ın önüne kadar taşınmıştır.

ABAD, Birleşik Krallık Temyiz Mahkemesi Vergi ve Mali Hukuk Dairesi tarafından yapılan ön karar başvurusu kapsamında 2006/112 sayılı Yönergenin 132. maddesinin birinci fıkrası bağlamında daha çok zihinsel faaliyete dayalı briç kart oyununun ilgili düzenleme bakımından “spor” kavramına dâhil edilip edilmemesi gerektiğine ilişkin değerlendirme yapma imkânı bulmuştur.

ABAD kararında, yorumu istenen Yönerge hükmünün kamu yararına olan belirli faaliyetleri düzenleyen kurumlara teşvik amacıyla vergi muafiyeti öngören istisnai bir hüküm olduğunu, bu nedenle dar yorumlanması gerektiği belirterek, söz konusu maddede yer alan “spor” teriminin kelimenin olağan anlamına uygun olarak önemsiz olmayan derecede fiziksel aktivite içeren faaliyetlerle sınırlı bir biçimde yorumlanması gerektiğini ifade etmektedir. ABAD, briç oyunun düzenli olarak oynanması halinde, kişinin fiziksel ve/veya zihinsel sağlığına olumlu etkiler yapması argümanını da, spor kavramı kapsamında değerlendirilmesi için yeterli bir dayanak olarak kabul etmemiştir.

Ancak Karar incelendiğinde, ABAD'ın, briç kart oyununun temel kuralları, ulusal ve uluslararası düzeyde örgütlenişi, sportif yarışma ve turnuvaların düzenleniş şekilleri, rekabetçi yapısı gibi somut kriterler açısından yeteri ölçüde değerlendirilmediği dikkat çekmektedir. Zihinsel beceri, aşırı dikkat, mantık, fiziksel kondisyon ve dayanıklılık gerektiren turnuva briç oyununun, sadece önemli ölçüde bedensel/fiziksel hareket içermediği gerekçesine dayanarak ilgili Yönerge hükmü kapsamında “spor” olarak değerlendirilemeyeceği şeklindeki yoruma katılmak mümkün değildir. Ayrıca, ABAD'ın daha önceki kararlarında kullandığı, “plansız ve sistematik biçimde yapılmayan aktivitelerin” spor olarak sayılmayacağı yönündeki dayanağı da turnuva briç oyunu açısından geçerli değildir. Salt eğlence veya dinlenme amacıyla yapılan bir faaliyetlerden farklı nitelikler taşıyan turnuva briç oyununun, aynı zamanda rekabetçi bir nitelik taşıdığı da kabul edilen bir

⁹⁵ Avrupa Spor Şartı için bkz. <<https://rm.coe.int/16804c9dbb>> Erişim Tarihi 20 Ekim 2020.

olgudur. Günümüzde spor olarak kabul edilen birçok faaliyetin ortak özellikleri olarak; belirli bir engel veya zorluğun üstesinden gelmek için çaba harcamayı zorunlu kılması, bu fiziksel ve zihinsel çabanın bir rekabet içinde yapılması, spor yapan kişilerin böylece fiziksel ve ruhsal olarak bedenini güçlendirmesi ve tam anlamıyla ticari olmaması sayılabilir. Yine kurumsal olarak uluslararası tanınma ve kamuoyu algılaması da sporun varlığını belirlemek açısından bir diğer önemli kriter olarak değerlendirmeye eklenebilir. Bu açılarından bakıldığında, ABAD'ın kararı aksine, turnuva briç oyununun spor olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. Nitekim Davanın Hukuk Sözcüsü Szupunar'da bu yönde görüşünü paylaşmıştır.

KAYNAKÇA

- Alyanak S, “Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Teşkilatlanması”, 2014, 3, s. 253- 281.
- Alyanak S, Avrupa Birliği Hukukunda Yetki Sorunu, Yetkin Yayınevi, Ankara 2015.
- Başaran M, Türk Spor Hukukunda Çözülemeyen Sorun /Amatör-Profesyonel Sportif Faaliyet Ayırımının Sınırlarının Temeline Vergisel Bakış, <<http://www.Vergisorunlari.Com.Tr/Yazi/Murat-Basaran/Turk-Spor-Hukukunda-Cozulemeyen-Sorun--Amator-Profesyonel-Sportif-Faaliyet-Ayriminin-Sinirlarinin-Temeline-Vergisel-Bakis/234>> Erişim Tarihi 01 Temmuz 2020.
- Candan T, “Avrupa Birliği'nin Spor Alanında Düzenleme Yapma Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları”, 2018, 9 (2), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 237-258.
- Candan Tolga, “AB Yargı Düzeninde Önkarar Davası ve Önemi”, in Bilgin Tiryakioğlu/ Gülin Güngör (Ed.), Prof. Dr. Tuğrul Arat'a Armağan, Yetkin Yayınevi, Şubat 2012, s. 271-288.

- Calliess C, Die neue Europäische Union nach dem Vertrag von Lissabon, Mohr Siebeck Tübingen, 2010.
- Diem C, Wesen und Lehre des Sports und der Leibeserziehung, 5. Aufl., Weidemann Dublin – Zürich, 1969.
- Digel H, Sport und nationale Repräsentation. Spitzensport im Dienste der Politik, BiSt 1975, s. 195-202.
- Durak N, “Gelenek ve Modernite Etkileşimi Bağlamında Spor Etiği”, 2011, 2 (27), Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, s. 43-63.
- Edling J, Schach und Recht, Books on Demand Verlag, 2019.
- Eichenberger R, Zivilrechtliche Haftung des Veranstalters sportlicher Wettkämpfe, Diss. Zürich 1973.
- Eppensteiner F, Der Sport. Wesen und Ursprung, Wert und Gestalt, Reinhardt, München– Basel 1964.
- Ertay Ş/Petek H, Spor Hukuku, 2. Bası, Yetkin Yayınevi, İstanbul 2011.
- Fidanoğlu B, “Sporting Exception In The European Union’s Sports Policy”, 2012, 2, Ankara Bar Review, s. 67-80.
- Filiz K, “Sporun Tanımlanması ve Kapsamının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma”, 2002, 22(2), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, s. 203-211.
- Fişek K, Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, YGS Yayınları, İstanbul 2003.
- Frey D/Pommer J, “Herausforderungen für die weitere Entwicklung des eSport- Überlegungen aus der Perspektive des Veranstalters”, MMR – Beilage 2018, s. 7-12.
- Fritzweiler J/Pfister B/Summerer T/Alvermann J, Praxishandbuch Sportrecht, 4.Aufl., C.H.BECK Verlag, 2020
- Gardiner S/O’Leary J/Welch R/Boyes S/Naidoo U, Sports Law, 3. Aufl., Routledge Cavendish, London 2006.
- Gardiner S/Welch R, “Bosman- There and Back Again: The Legitimacy of Playing Quotas under European Union Sports Policy”, 2011, 17 (6), European Law Journal, s. 828- 849.

- Gerum K, Die gesellschaftliche Bedeutung des Sports von der Antike bis zur Gegenwart, Sport und Recht – 2. Tagungsband, Bern 2005.
- Göçmen İ/Baykal S, “Avrupa Birliği Hukukunun Kaynakları Bakımından Normlar Hiyerarşisi”, Prof. Dr. Erdal Onar’a Armağan, Ankara Üniversitesi yayınları, 2013, s. 317- 365.
- Grosse Hüttmenn M/Wehling H G, Das Europalexikon: Begriffe. Namen. Institutionen, 3. Auflage, Bonn 2020.
- Gutachten über Voraussetzungen und Auswirkungen der Anerkennung von eSport als Sportart, Berlin 2016, <[https://www.parlament-berlin.de/C1257B55002B290D/vwContentByKey/W2AUPK7B239WEBSDE/\\$File/2016-03-18_eSport_1.pdf](https://www.parlament-berlin.de/C1257B55002B290D/vwContentByKey/W2AUPK7B239WEBSDE/$File/2016-03-18_eSport_1.pdf)> Erişim Tarihi 15 Ağustos 2020.
- Güneş A M, “Avrupa Birliği Yönergelerinin Doğrudan Etkisi”, 2009, 58 (2), Ankara Üniversitesi Dergisi, s. 281- 318.
- Haznedaroğlu C, Briç Terimleri Sözlüğü, <https://www.academia.edu/7790864/ANS%C4%B0KLOPED%C4%B0K_BR%C4%B0%C3%87_S%C3%96ZL%C3%9C%C4%9E%C3%9C> Erişim Tarihi 20 Temmuz 2020.
- Heermann P W/Götze S, Zivilrechtliche Haftung im Sport, Berliner Wissenschafts-Verlag, Baden-Baden 2002.
- Heicapell M C, Die strafrechtliche Verantwortlichkeit des erwachsenen Sportlers, Cuvillier Verlag, Göttingen 2016.
- Hitzler R, “Ist Sport Kultur?”, 1991, 20 (6), Zeitschrift für Soziologie, s. 479-487.
- Holzke Frank, Der Begriff des Sports im deutschen und europäischen Recht, 2001, <<https://kups.ub.uni-koeln.de/989/1/11v4164.pdf>> Erişim Tarihi 12 Temmuz 2020.
- Holzhäuser F/Bagger T/Schenk M, “Ist E-Sport “echter” Sport?”, 2016, 3, SpuRt- Zeitschrift für Sport und Recht, s. 94-98.
- Kaiser M, Sportrecht – Berücksichtigung der Interessen des Sports in der Rechtsordnung, Weblaw, Bern 2011.
- Katrin M, “Weißbuch Sport und Lissabon Vertrag: Der Sport in der EU auf neuen Wegen”, in Sander G/Sasdi A (Ed.), Sport im Spannungsfeld von

Recht, Wirtschaft und europäischen Grundfreiheiten, Logos-Verlag, Berlin 2009, s. 179-192.

Ketteler G, "Sport als Rechtsbegriff", 1997, 3, SpuRt- Zeitschrift für Sport und Recht, s. 73-77.

Krüger M, "Sport – Begriff und Geschichte (Historische und internationale) Sportbegriffe", in Güllich A/ Krüger M (Ed.), Grundlagen von Sport und Sportwissenschaft: Handbuchs Sport und Sportwissenschaft, Springer Verlag, 2020, s. 3-7.

Lorenz K, On Aggression, Londra 2002.

Mustafaoğlu R, "E-Spor, Spor ve Fiziksel Aktivite", 2018, 2(2), Ulusal Bilim Spor Dergisi, s. 84-96.

Niedobitek M, "AEUV Art. 165", in Streinz R (Ed.), EUV/AEUV Kommentar, 2. Aufl. 2012.

Özer U/Çolakoğlu T, "Çağdaş Spor Bilincinin Oluşmasına İlişkin Spor Yöneticilerinin Görüşleri", 2017, 1(2), Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, s. 1-11.

Parrish R/Garcia B/Miettinen S/Siekman R, "Der Vertrag Von Lissabon Und Die Sportpolitik Der Europäischen Union", Studie, Ausschuss für Kultur und Bildung des Europäischen Parlaments, 2010.

Pfister B/Steiner U, Sportrecht von A-Z, München 1995.

Riesenhuber K/İnce N, "Avrupa Birliği Özel Hukukunda Yorum Problemi ve Avrupa Adalet Divanı'nın Kararları", 2014, 12, Legal Hukuk Dergisi, s.85-143.

Röthig P/Prohl R, Sportwissenschaftliches Lexikon, Schorndorf 2003.

Steinkampf E, Was ist eigentlich Sport? Ein Konzept zu seinem Verständnis, Wuppertal 1983.

Stone J, Lehrbuch der Rechtssoziologie Bd. 1, Rombach, Freiburg 1976.

Streinz R, "Bosman und kein Ende? – Die geplante „6+5“-Regel der FIFA im Lichte des Europarechts", in: Festschrift für Udo Steiner, 2009, s. 854-871.

Streinz R/Ohler C/Hermann C, Der Vertrag von Lissabon zur Reform der EU,

C.H. Beck München. 2010.

Tarakçıoğlu S/ Elmas S, “Türkiye’ nin Olimpiyat Adaylıkları Üzerine Nitel Bir Araştırma”, 2019, 4(3), Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, s. 304-318.

Tiedemann C, “Sport”- a suggested definition, <<http://www.sport-geschichte.de/tiedemann/documents/DefinitionSportEnglish.pdf>> Erişim Tarihi 20 Ağustos 2020.

Yaykın E, Sorularda Briç, <<http://www2.tbriçfed.org.tr/docs/BriçTeknik/sorulardabric.pdf>> Erişim Tarihi 20 Mayıs 2020.

Wissenschaftlicher Beirat des DSB, “zur Definition des Sports”, Sportwissenschaft, Schorndorf, 10, 1980, 4, s. 437 - 439.

Zeilner F, Grundlagen des Sportrechts, Organisation des Sports, Taschenbuch, Linz 2005.

